

**Міністерство освіти і науки України
Відокремлений структурний підрозділ
«Ковельський промислово-економічний фаховий коледж
Луцького національного технічного університету»**

ОБЛІК І ЗВІТНІСТЬ В ОПОДАТКУВАННІ

КОНСПЕКТ ЛЕКЦІЙ

**для здобувачів
освітньо-професійного ступеня фаховий молодший бакалавр
галузі знань 07 Управління та адміністрування
спеціальності 071 Облік і оподаткування
денної та заочної форм здобуття освіти**

Ковель, 2025

УДК 657 (07)

О – 13

Облік і звітність в оподаткуванні[Текст]: конспект лекцій для здобувачів освітньо-професійного ступеня фаховий молодший бакалавр галузі знань 07 Управління та адміністрування спеціальності 071 Облік і оподаткування денної та заочної форм здобуття освіти / уклад. Альона Дацюк – Ковель: ВСП «КПЕФК ЛНТУ», 2025. – 88 с.

Видання містить короткий текст лекцій, питання для самоконтролю, перелік рекомендованої літератури.

Призначене для здобувачів освітньо-професійного ступеня фаховий молодший бакалавр галузі знань 07 Управління та адміністрування спеціальності 071 Облік і оподаткування денної та заочної форм здобуття освіти.

Зміст

Вступ	5
Розділ 1. Теоретичні основи оподаткування	6
1.1. Сутність та функції податків	6
<i>Питання для самоконтролю</i>	8
1.2. Податкова система України.....	8
<i>Питання для самоконтролю</i>	9
1.3. Організація діяльності контролюючих органів	10
<i>Питання для самоконтролю</i>	13
Розділ 2. Адміністрування податків, зборів, платежів	14
2.1. Система адміністрування податків	14
<i>Питання для самоконтролю</i>	18
2.2. Проведення перевірок та оформлення їх результатів	18
<i>Питання для самоконтролю</i>	22
2.3. Податкова звітність.....	22
<i>Питання для самоконтролю</i>	24
Розділ 3. Облік і звітність загальнодержавних податків і внесків на доходи та прибутки	25
3.1. Загальні положення податку на прибуток	25
<i>Питання для самоконтролю</i>	29
3.2. Особливості податкового обліку необоротних активів	30
<i>Питання для самоконтролю</i>	33
3.3. Облік розрахунків і звітність за податком на прибуток	34
<i>Питання для самоконтролю</i>	37
3.4. Загальні положення податку на доходи фізичних осіб	38
<i>Питання для самоконтролю</i>	40
3.5. Податкова знижка та її застосування	40
<i>Питання для самоконтролю</i>	42
3.6. Загальні аспекти нарахування та сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування	43
<i>Питання для самоконтролю</i>	46
3.7. Облік розрахунків і звітність за податком на доходи фізичних осіб та єдиним внеском.....	46
<i>Питання для самоконтролю</i>	48
Розділ 4. Облік і звітність інших загальнодержавних податків	49
4.1. Загальні положення податку на додану вартість	49
<i>Питання для самоконтролю</i>	53
4.2. Податкове зобов'язання та податковий кредит	53
<i>Питання для самоконтролю</i>	54

4.3. Податкова накладна та загальні положення її реєстрації.....	54
<i>Питання для самоконтролю.....</i>	<i>58</i>
4.4. Електронне адміністрування податку на додану вартість.....	58
<i>Питання для самоконтролю.....</i>	<i>60</i>
4.5. Облік розрахунків і звітність за податком на додану вартість	61
<i>Питання для самоконтролю.....</i>	<i>64</i>
4.6. Акцизний податок.....	64
<i>Питання для самоконтролю.....</i>	<i>66</i>
4.7. Екологічний податок і рентна плата.....	66
<i>Питання для самоконтролю.....</i>	<i>69</i>
Розділ 5. Облік і звітність місцевих податків і зборів.....	70
5.1. Оподаткування суб'єктів малого бізнесу	70
<i>Питання для самоконтролю.....</i>	<i>74</i>
5.2. Податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки	75
<i>Питання для самоконтролю.....</i>	<i>77</i>
5.3. Транспортний податок і туристичний збір	78
<i>Питання для самоконтролю.....</i>	<i>81</i>
5.4. Плата за землю.....	81
<i>Питання для самоконтролю.....</i>	<i>85</i>
Список рекомендованої літератури.....	86

Вступ

Головною потребою сучасності є забезпечення збалансованого та стійкого розвитку всіх сфер суспільства, гармонізація інтересів різних верств населення, побудова міцної економічної основи для інтеграції України у світовий економічний простір. Важливе значення у цьому процесі відводиться податковій системі, яка не лише має забезпечувати державу необхідними фінансовими ресурсами, а й сприяти вирішенню першочергових потреб економіки.

Сучасний стан розвитку господарства України характеризується загостренням питань щодо повного та правильного виконання платниками податків своїх обов'язків перед бюджетами. Дослідження проблем облікового забезпечення податкових розрахунків, формування звітності є актуальним для фахівців з обліку і оподаткування як з теоретичного, так і з практичного погляду. Бухгалтерський облік розрахунків з бюджетом за податками та зборами – це одна з найскладніших ланок економічної роботи. Облікові працівники мають постійно враховувати зміни податкового законодавства, працювати в умовах виникнення правових колізій, неузгодженості правил оподаткування із методикою бухгалтерського обліку.

Поєднання проблематики оподаткування, обліку та звітності з податків має певний економічний та правовий сенс: розмір податкового зобов'язання за конкретним податком за податковий період встановлюється платником податку обґрунтовано та об'єктивно, на підставі розрахунків у бухгалтерському обліку, обов'язок щодо податку фіксується платником податків у звітному документі – податковій декларації; такий порядок є аргументом (доказом) при адмініструванні податків, зборів з боку контролюючих органів та захищає інтереси платника податку.

У пропонованому конспекті лекцій викладено теоретичні та організаційні аспекти щодо системи оподаткування, адміністрування податків, зборів (обов'язкових платежів), основних засад обліку і звітності в оподаткуванні; обліку розрахунків і звітності за податком на додану вартість; обліку розрахунків і звітності за податком на прибуток; обліку розрахунків і звітності за загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням; обліку розрахунків і звітності за податком на доходи фізичних осіб; обліку розрахунків і звітністю за іншими загальнодержавними податками і зборами; обліку розрахунків і звітністю за місцевими податками і зборами. Для оцінки та практичної апробації отриманих теоретичних знань запропоновані питання для самоконтролю.

Розділ 1

Теоретичні основи оподаткування

Тема. Сутність та функції податків

Питання до розгляду:

- 1. Поняття та елементи податку.***
- 2. Функції податків.***

1. Поняття та елементи податку

Фінансові ресурси в сфері оподаткування в Україні регулюються Податковим кодексом України (ПКУ). ПКУ визначає вичерпний перелік податків та зборів, що справляються в Україні та порядок їх адміністрування

Відповідно до ПКУ, податок – це обов'язковий, безумовний платіж до відповідного бюджету або на єдиний рахунок, що справляється з платників податку.

Збором (платою, внеском) є обов'язковий платіж до відповідного бюджету або на єдиний рахунок, що справляється з платників зборів, з умовою отримання ними спеціальної вигоди, у тому числі внаслідок вчинення на користь таких осіб державними органами, органами місцевого самоврядування, іншими уповноваженими органами та особами юридично значимих дій.

Під час встановлення податку обов'язково визначаються такі елементи:

1. Платники податку – це фізичні особи (резиденти і нерезиденти України), юридичні особи (резиденти і нерезиденти України) та їх відокремлені підрозділи, які мають, одержують (передають) об'єкти оподаткування або провадять діяльність (операції), що є об'єктом оподаткування і на яких покладено обов'язок із сплати податків та зборів.

2. Об'єкт оподаткування – це майно, товари, дохід (прибуток) або його частина, обороти з реалізації товарів (робіт, послуг), операції з постачання товарів (робіт, послуг) та інші об'єкти, визначені податковим законодавством, з наявністю яких податкове законодавство пов'язує виникнення у платника податкового обов'язку.

3. База оподаткування – це фізичний, вартісний чи інший характерний вираз об'єкта оподаткування, до якого застосовується

податкова ставка і який використовується для визначення розміру податкового зобов'язання.

4. Ставка податку визнає розмір податкових нарахувань на (від) одиницю (одиниці) виміру бази оподаткування.

Базовою (основною) ставкою податку визначається ставка, що визначена такою для окремого податку.

Граничною ставкою податку визначається максимальний або мінімальний розмір ставки за певним податком.

Розрізняють абсолютну і відносну ставки податків.

Абсолютна (специфічна) ставка податку – це ставка податку, згідно з якою розмір податкових нарахувань встановлюється як фіксована величина стосовно кожної одиниці виміру бази оподаткування.

Відносна (адвалорна) ставка податку – це ставка податку, згідно з якою розмір податкових нарахувань встановлюється у відсотковому або кратному відношенні до одиниці вартісного виміру бази оподаткування.

5. Порядок обчислення податку.

6. Податковий період – це період часу, з урахуванням якого відбувається обчислення та сплата окремих видів податків та зборів;

7. Строк та порядок сплати податку – це період, що розпочинається з моменту виникнення податкового обов'язку платника податку із сплати конкретного виду податку і завершується останнім днем строку, протягом якого такий податок чи збір повинен бути сплачений у порядку, визначеному податковим законодавством;

8. Строк та порядок подання звітності про обчислення і сплату податку.

Під час встановлення податку можуть передбачатися податкові пільги та порядок їх застосування.

2. Функції податків

Сутність податків проявляється в їх функціях. Податки виконують три основних функції: фіскальну, розподільну, регулюючу.

Завдяки фіскальній функції податків реалізується головне призначення податків: формування й мобілізація фінансових ресурсів держави. Всі інші функції оподаткування – похідні від фіскальної.

Розподільна (соціальна) функція податків – полягає в перерозподілі суспільних доходів (відбувається передача коштів на користь слабших і незахищених категорій громадян за рахунок покладання податкового тягара на сильніші категорії населення).

Регулююча функція податків спрямована на вирішення за допомогою податкових механізмів тих або інших завдань економічної політики держави (підтримки економічних процесів, акумуляції коштів на відновлення використовуваних ресурсів (наприклад: військовий збір)) і т.д.)

Питання для самоконтролю:

1. Який законодавчий документ регламентує відносини, що виникають в сфері справляння податків та зборів?
2. Дайте визначення поняттям «податок», «збір».
3. Назвіть та проаналізуйте елементи податку.
4. Які функції виконують податки?
5. Охарактеризуйте основні функції податків.

Тема. Податкова система України

Питання до розгляду:

1. ***Поняття податкової політики.***
2. ***Поняття податкової системи. Види податків та зборів.***

1. Поняття податкової політики

Податкова політика – це діяльність держави щодо встановлення, правового регламентування та організації стягнення податків і зборів.

Метою податкової політики є формування централізованих фінансових ресурсів держави в процесі розподілу та перерозподілу валового внутрішнього продукту. Вона знаходить своє відображення у видах податків, розмірах податкових ставок, визначені кола платників податків і об'єктів оподаткування, у податкових пільгах.

Податкова політика є частиною загальної фінансової політики держави на середньострокову та довгострокову перспективу. Регулювання відносин в сфері оподаткування здійснюється на основі Податкового кодексу України та низки інших законодавчих і нормативних актів.

2. Поняття податкової системи. Види податків та зборів

Податкова система – сукупність податків зборів та платежів, що законодавчо закріплені в даній державі; принципів, форм та методів їх визначення, зміни або скасування; дій, що забезпечують їх сплату, контроль та відповідальність за порушення податкового законодавства.

Податкова система – це сукупність загальнодержавних та місцевих податків та зборів, що справляються в установленому Податковим кодексом України порядку.

Загальнодержавні податки та збори – це податки та збори, які є обов'язковими до сплати на усій території України (податок на прибуток, податок на доходи фізичних осіб, податок на додану вартість, акцизний податок, мито і т.д.).

Місцеві податки та збори – це податки та збори, що встановлені рішеннями сільських, селищних, міських рад у межах їх повноважень і є обов'язковими до сплати на території відповідних територіальних громад (податок на майно, єдиний податок, туристичний збір, збір за місця паркування і т.д.).

За формою оподаткування податки поділяються на прямі та непрямі.

Прямі податки – це податки, що стягуються безпосередньо з доходів і майна платника податків (податок на доходи фізичних осіб, податок на прибуток, податок на майно тощо)

Непрямі податки – це податки на товари й послуги, що встановлюються центральними й місцевими органами влади у вигляді надбавок до ціни товарів або тарифу на послуги й незалежні від доходів платників податків (податок на додану вартість, акцизний податок, мито тощо)

Залежно від методу встановлення ставок прогресивні, регресивні та пропорційні.

Прогресивні податки – це податки, у яких середня податкова ставка підвищується зі збільшенням рівня доходу платника податку.

Регресивні податки – це податки, у яких середня ставка податку знижується при збільшенні рівня доходу.

Пропорційні податки – це податки, ставка яких не залежить від величини оподатковуваного доходу.

Питання для самоконтролю:

1. Дайте визначення поняттю «податкова політика». Обґрунтуйте мету податкової політики.

2. Дайте визначення поняттю «податкова система».
3. Охарактеризуйте загальнодержавні та місцеві податки.
4. Як поділяються податки за формою оподаткування?
5. Які види податки виділяють залежно від методу встановлення ставок?

Тема. Організація діяльності контролюючих органів

Питання до розгляду:

1. ***Контролюючі органи та органи стягнення.***
2. ***Функції контролюючих органів.***

1. Контролюючі органи та органи стягнення

Відповідно до ПКУ (ст.41) контролюючими органами є:

1) податкові органи (центральный орган виконавчої влади, що реалізує державну податкову політику, його територіальні органи) - щодо дотримання законодавства з питань оподаткування, законодавства з питань сплати єдиного внеску, а також щодо дотримання іншого законодавства, контроль за виконанням якого покладено на центральный орган виконавчої влади, що реалізує державну податкову політику, чи його територіальні органи;

2) митні органи (центральный орган виконавчої влади, що реалізує державну митну політику, його територіальні органи) - щодо дотримання законодавства з питань митної справи та оподаткування митом, акцизним податком, податком на додану вартість, іншими податками та зборами, які відповідно до податкового, митного та іншого законодавства справляються у зв'язку із ввезенням (пересиланням) товарів на митну територію України або територію вільної митної зони або вивезенням (пересиланням) товарів з митної території України або території вільної митної зони.

Згідно з Положенням про Державну податкову службу України №227 від 06.03.2029р. центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України і який реалізує державну податкову політику, державну політику з адміністрування єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування є Державна податкова служба України.

Державні податкові інспекції є структурними підрозділами територіальних органів центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну податкову політику, та діють на підставі положень про такі територіальні органи, затверджених центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну податкову політику.

Органами стягнення є виключно контролюючі органи, уповноважені здійснювати заходи щодо забезпечення погашення податкового боргу та недоїмки зі сплати єдиного внеску у межах повноважень, а також державні виконавці в межах своїх повноважень. Стягнення податкового боргу та недоїмки зі сплати єдиного внеску за виконавчими написами нотаріусів не дозволяється.

Повноваження і функції контролюючих органів визначаються Податковим кодексом України, Митним кодексом України та законами України. Розмежування повноважень і функціональних обов'язків контролюючих органів визначається законодавством України.

Інші державні органи не мають права проводити перевірки своєчасності, достовірності, повноти нарахування та сплати податків і зборів, у тому числі на запит правоохоронних органів.

2. Функції контролюючих органів

Контролюючі органи виконують такі функції:

- здійснюють адміністрування податків, зборів, платежів, у тому числі проводять відповідно до законодавства перевірки та звірки платників податків;
- контролюють своєчасність подання платниками податків та платниками єдиного внеску передбаченої законом звітності (декларацій, розрахунків та інших документів, пов'язаних з обчисленням і сплатою податків, зборів, платежів), своєчасність, достовірність, повноту нарахування та сплати податків, зборів, платежів;
- надають адміністративні послуги платникам податків, зборів, платежів;
- здійснюють контроль за встановленими законом строками проведення розрахунків в іноземній валюті, за додержанням порядку приймання готівки для виконання платіжних операцій (крім приймання готівки банками), за дотриманням суб'єктами господарювання установлених законодавством обов'язкових вимог щодо забезпечення можливості розрахунків за товари (послуги) з використанням електронних платіжних засобів, порядку проведення готівкових розрахунків за товари (послуги), проведення розрахункових операцій, а

також за наявністю ліцензій на провадження видів господарської діяльності, що підлягають ліцензуванню відповідно до закону, наявністю торгових патентів;

- здійснюють контроль за додержанням виконавчими органами сільських, селищних рад порядку прийняття та обліку податків і зборів від платників податків, своєчасністю і повнотою перерахування зазначених сум до бюджету;

- здійснюють контроль за правомірністю бюджетного відшкодування податку на додану вартість;

- реєструють та ведуть облік платників податків, платників єдиного внеску, об'єктів оподаткування та об'єктів, пов'язаних з оподаткуванням, проводять диференціацію платників податків;

- забезпечують достовірність та повноту обліку платників податків та платників єдиного внеску, об'єктів оподаткування та об'єктів, пов'язаних з оподаткуванням;

- формують та ведуть Державний реєстр фізичних осіб – платників податків, Єдиний банк даних про платників податків – юридичних осіб, реєстри, ведення яких покладено законодавством на контролюючі органи;

- формують та ведуть Реєстр отримувачів бюджетної дотації для розвитку сільськогосподарських товаровиробників та стимулювання виробництва сільськогосподарської продукції;

- забезпечують ведення обліку податків, зборів, платежів та єдиного внеску;

- забезпечують перегляд рішень контролюючих органів нижчого рівня у встановленому законодавством порядку;

- здійснюють ліцензування діяльності суб'єктів господарювання з виробництва спирту, алкогольних напоїв, тютюнових виробів і рідин, що використовуються в електронних сигаретах, оптової торгівлі спиртом, оптової та роздрібною торгівлі алкогольними напоями, тютюновими виробами і рідинами, що використовуються в електронних сигаретах, та контроль за таким виробництвом;

- здійснюють контроль у сфері виробництва, обігу та реалізації підакцизних товарів, контроль за їх цільовим використанням, забезпечують міжгалузеву координацію у цій сфері;

- надають індивідуальні податкові консультації, інформаційно-довідкові послуги з питань податкового та іншого законодавства, контроль за додержанням якого покладено на контролюючі органи;

- забезпечують інформування громадськості про реалізацію державної податкової політики;

- розробляють пропозиції до проектів міжнародних договорів України з питань оподаткування та забезпечують виконання укладених міжнародних договорів;
- здійснюють відомчий контроль та внутрішній аудит за дотриманням вимог законодавства і виконанням службових обов'язків у контролюючих органах, на підприємствах, в установах, організаціях, що належать до сфери їх управління;
- організовують збір податкової інформації та вносять її до інформаційних баз даних центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну податкову політику;
- звертаються до суду у випадках, передбачених законодавством;
- надають консультації платникам податків щодо користування інформаційно-телекомунікаційними системами під час сплати податків, зборів;
- виконують інші функції, визначені Податковим кодексом України.

Питання для самоконтролю:

1. Обґрунтуйте структуру контролюючих органів.
2. Які органи належать до органів стягнення?
3. Проаналізуйте функції контролюючих органів.

Розділ 2

Адміністрування податків, зборів, платежів

Тема. Система адміністрування податків

Питання до розгляду:

1. *Сутність адміністрування податків.*
2. *Облік платників податків. Податковий контроль.*
3. *Інформаційно-аналітичне забезпечення діяльності контролюючих органів.*

1. Сутність адміністрування податків

Адміністрування податків, зборів, митних платежів, єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування та інших платежів відповідно до законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи – це сукупність рішень та процедур контролюючих органів і дій їх посадових осіб, що визначають інституційну структуру податкових та митних відносин, організовують ідентифікацію, облік платників податків і платників єдиного внеску та об'єктів оподаткування, забезпечують сервісне обслуговування платників податків, організацію та контроль за сплатою податків, зборів, платежів відповідно до порядку, встановленого законом.

Основною метою адміністрування податків є забезпечення своєчасного і повного надходження податків і податкових платежів до бюджетів всіх рівнів. Досягнення зазначеної мети передбачає цілий комплекс взаємопов'язаних, взаємообумовлених складових процесів, які виступають функціональними елементами адміністрування податків:

1. Облік у податкових органах, що включає реєстрацію та облік платників податків – юридичних та фізичних осіб; облік обов'язкових платежів.
2. Нарахування податкових зобов'язань податковим органом.
3. Аналіз стану надходження податків і податкових платежів до бюджетів та державних цільових фондів.
4. Виконання планових завдань із мобілізації податків і податкових платежів.
5. Податковий контроль.
6. Стягнення податкового боргу.

2. Облік платників податків. Податковий контроль

Облік платників податків ведеться з метою створення умов для здійснення контролюючими органами контролю за правильністю нарахування, своєчасністю і повнотою сплати податків, нарахованих фінансових санкцій, дотримання податкового та іншого законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи.

Взяттю на облік або реєстрації у контролюючих органах підлягають всі платники податків. Взяття на облік у контролюючих органах юридичних осіб, їх відокремлених підрозділів, у тому числі нерезидентів, а також самозайнятих осіб здійснюється незалежно від наявності обов'язку щодо сплати того або іншого податку та збору.

Облік платників податків у контролюючих органах ведеться за податковими номерами. Податковим номером є:

1) ідентифікаційний код юридичної особи (резидента), відокремленого підрозділу юридичної особи (резидента і нерезидента) в Єдиному державному реєстрі підприємств і організацій України;

2) реєстраційний номер облікової картки платника податків - фізичної особи.

За кожним податком та збором у платника податків виникає податковий обов'язок.

Податковий обов'язок – це обов'язок платника податку обчислити, задекларувати та/або сплатити суму податку та збору в порядку і строки, визначені податковим законодавством.

Виконання податкового обов'язку може здійснюватися платником податків самостійно або за допомогою свого представника чи податкового агента.

Платник податків має можливість реалізувати свої обов'язки та права у сфері оподаткування в режимі on-line за допомогою електронного кабінету.

Електронний кабінет – це сукупність інформаційно-телекомунікаційних систем центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну податкову політику, призначених для взаємодії між платниками податків та державними, у тому числі контролюючими, органами з питань реалізації прав та обов'язків.

У разі потреби, за зверненням платників податків у паперовій або електронній формі, контролюючий орган може надавати безоплатно індивідуальні податкові консультації з питань практичного застосування окремих норм податкового та іншого законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на такий контролюючий орган, протягом

25 календарних днів, що настають за днем отримання такого звернення даним контролюючим органом.

Податковий контроль – система заходів, що вживаються контролюючими органами та координуються центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну фінансову політику, з метою контролю правильності нарахування, повноти і своєчасності сплати податків і зборів, а також дотримання законодавства з питань регулювання обігу готівки, проведення розрахункових та касових операцій, патентування, ліцензування та іншого законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи.

Податковий контроль здійснюється шляхом ведення обліку платників податків; інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності контролюючих органів; перевірок та звірок, а також перевірок щодо дотримання законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи, у порядку, встановленому законами України, що регулюють відповідну сферу правовідносин; моніторингу контрольованих операцій та опитування посадових, уповноважених осіб та/або працівників платника податків.

Якщо за результатами перевірки контролюючим органом встановлено факт невідповідності суми бюджетного відшкодування сумі, заявленій у податковій декларації; заниження або завищення суми податкових зобов'язань; наявності помилок при визначенні обов'язкових реквізитів податкової накладної та/або відсутності реєстрації податкової накладної, контролюючі органи надсилають платнику податків податкове повідомлення-рішення.

Податкове повідомлення-рішення – це письмове повідомлення контролюючого органу (рішення) про обов'язок платника податків сплатити суму грошового зобов'язання, визначену контролюючим органом або внести відповідні зміни до податкової звітності.

3. Інформаційно-аналітичне забезпечення діяльності контролюючих органів

Інформаційно-аналітичне забезпечення діяльності контролюючих органів – це комплекс заходів, що координується центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну фінансову політику, щодо збору, опрацювання та використання інформації, необхідної для виконання покладених на контролюючі органи функцій.

Для інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності контролюючого органу використовується інформація, що надійшла від:

- платників податків та податкових агентів, зокрема інформація що міститься в податкових деклараціях, розрахунках; в електронній формі копіях документів з обліку доходів, витрат та інших показників, пов'язаних із визначенням об'єктів оподаткування (податкових зобов'язань), первинних документах, які ведуться в електронній формі, реєстрах бухгалтерського обліку, фінансовій звітності, інших документах, пов'язаних з обчисленням та сплатою податків і зборів.

Податковий агент – це особа, на яку покладається обов'язок з обчислення, утримання з доходів, що нараховуються (виплачуються, надаються) платнику, та перерахування податків до відповідного бюджету від імені та за рахунок коштів платника податків.

- органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, Національного банку України та Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку, зокрема інформація про встановлені органами місцевого самоврядування ставки місцевих податків, зборів та надані такими органами податкові пільги; про дозволи, ліцензії, патенти, свідоцтва на право провадження окремих видів діяльності; про експортні та імпорتنі операції платників податків тощо;

- банків, інших фінансових установ, небанківських надавачів платіжних послуг, емітентів електронних грошей – інформація про наявність та рух коштів на рахунках/електронних гаманцях платника податків, звіти про підзвітні рахунки, подані від фінансових агентів;

- органів влади інших держав, міжнародних організацій або нерезидентів;

Для інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності також використовується інша інформація, оприлюднена відповідно до законодавства та/або добровільно чи за запитом надана контролюючому органу в установленому законом порядку, а також інформація, наведена у скарзі покупця (споживача) щодо порушення платником податків встановленого порядку проведення розрахункових операцій із застосуванням реєстраторів розрахункових операцій та/або програмних реєстраторів розрахункових операцій;

Інформація надається контролюючим органам на безоплатній основі періодично або на окремий письмовий запит контролюючого органу.

Податкова інформація, зібрана відповідно до ПКУ, зберігається в базах даних Інформаційних, телекомунікаційних та інформаційно-телекомунікаційних систем центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну податкову політику. Інформаційні системи і засоби їх

забезпечення, розроблені, виготовлені або придбані центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну податкову політику, є державною власністю. Система захисту податкової інформації, що зберігається в базах даних Інформаційних систем, встановлюється центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну податкову політику. Перелік Інформаційних систем визначається центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну податкову політику. Зібрана податкова інформація та результати її опрацювання використовуються для виконання покладених на контролюючі органи функцій та завдань, а також центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну фінансову політику, для формування та реалізації єдиної державної податкової політики.

Питання для самоконтролю:

1. Обґрунтуйте сутність адміністрування податків.
2. Назвіть елементи адміністрування податків.
3. Проаналізуйте особливості обліку платників податків.
4. Обґрунтуйте суть та способи здійснення податкового контролю.
5. Охарактеризуйте суть та порядок інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності контролюючих органів.

Тема. Проведення перевірок та оформлення їх результатів

Питання до розгляду:

1. ***Види перевірок. Порядок проведення камеральної та документальних перевірок.***
2. ***Особливості проведення фактичної перевірки.***
3. ***Оформлення результатів перевірок.***

1. Види перевірок. Порядок проведення камеральної та документальних перевірок

Контролюючі органи мають право проводити:

- 1) камеральні перевірки;

2) документальні (планові або позапланові, виїзні або невиїзні) перевірки;

3) фактичні перевірки

Камеральною вважається перевірка, яка проводиться у приміщенні контролюючого органу виключно на підставі даних, зазначених у податкових деклараціях (розрахунках) платника податків та даних системи електронного адміністрування податку на додану вартість.

Предметом камеральної перевірки також може бути своєчасність подання податкових декларацій, своєчасність реєстрації податкових накладних тощо виключно на підставі даних, що зберігаються у відповідних інформаційних базах.

Камеральній перевірці підлягає вся податкова звітність суцільним порядком. Згода платника податків на перевірку та його присутність під час проведення камеральної перевірки не обов'язкова.

Документальною перевіркою вважається перевірка, предметом якої є своєчасність, достовірність, повнота нарахування та сплати усіх податків та зборів, а також дотримання роботодавцем законодавства щодо укладення трудового договору, оформлення трудових відносин з працівниками та яка проводиться на підставі податкових декларацій, фінансової, статистичної та іншої звітності, реєстрів податкового та бухгалтерського обліку, первинних документів, які використовуються в обліку і пов'язані із нарахуванням та сплатою податків.

Документальна планова перевірка повинна бути передбачена у плані-графіку проведення планових документальних перевірок, який оприлюднюється на поточний рік на офіційному веб-сайті центрального органу виконавчої влади.

До плану-графіка проведення документальних планових перевірок відбираються платники податків, які мають ризик щодо несплати податків та зборів, невиконання іншого законодавства, контроль за яким покладено на контролюючі органи.

Періодичність проведення документальних планових перевірок платників податків визначається залежно від ступеня ризику в діяльності таких платників податків, який поділяється на високий, середній та незначний. Платники податків з незначним ступенем ризику включаються до плану-графіка не частіше, ніж раз на три календарних роки, середнім - не частіше ніж раз на два календарних роки, високим - не частіше одного разу на календарний рік.

Право на проведення документальної планової перевірки платника податків надається лише у випадку, коли йому не пізніше ніж за 10

календарних днів до дня проведення зазначеної перевірки вручено під розписку або надіслано рекомендованим листом.

Документальна позапланова перевірка не передбачається у плані роботи контролюючого органу і проводиться за наявності хоча б однієї з таких обставин:

1. отримано податкову інформацію, що свідчать про порушення платником податків податкового, валютного та іншого законодавства;
2. платником податків не подано в установлений законом строк податкову декларацію;
3. платником податків подано контролюючому органу уточнюючий розрахунок з відповідного податку за період, який перевірявся контролюючим органом тощо.

Документальною виїзною перевіркою вважається перевірка, яка проводиться за місцезнаходженням платника податку.

Документальна невиїзна перевірка проводиться у приміщенні контролюючого органу на підставі документів та даних, наданих платником податків. Присутність при цій перевірці самого платника податку не є обов'язковою.

Фактичною вважається перевірка, що здійснюється за місцем фактичного провадження платником податків діяльності.

Така перевірка здійснюється з метою контролю дотримання норм чинного законодавства з питань регулювання обігу готівки, порядку здійснення розрахункових операцій, ведення касових операцій, наявності ліцензій, свідоцтв тощо.

2. Особливості проведення фактичної перевірки

Фактична перевірка здійснюється без попередження платника податків (особи) за наявності хоча б однієї з таких обставин:

1. у разі коли за результатами перевірок інших платників податків виявлено факти, які свідчать про можливі порушення платником податків законодавства щодо виробництва та обігу підакцизних товарів, здійснення платником податків розрахункових операцій, ведення касових операцій, наявності патентів, ліцензій та інших документів, контроль за наявністю яких покладено на контролюючі органи, та виникає необхідність перевірки таких фактів;
2. у разі отримання в установленому законодавством порядку інформації від державних органів або органів місцевого самоврядування, яка свідчить про можливі порушення платником податків законодавства, контроль за яким покладено на контролюючі органи;

3. письмового звернення покупця (споживача) про порушення платником податків установленого порядку проведення розрахункових операцій, касових операцій, патентування або ліцензування;

4. неподання суб'єктом господарювання в установлений законом строк обов'язкової звітності про використання реєстраторів розрахункових операцій, розрахункових книжок та книг обліку розрахункових операцій, подання їх із нульовими показниками тощо;

5. у разі наявності інформації про використання праці найманих осіб без належного оформлення трудових відносин або діяльності підприємця без державної реєстрації;

Фактична перевірка проводиться двома і більше посадовими особами контролюючого органу у присутності посадових осіб суб'єкта господарювання або його представника та/або особи, що фактично здійснює розрахункові операції.

Тривалість перевірок не повинна перевищувати 30 робочих днів для великих платників податків, щодо суб'єктів малого підприємництва - 10 робочих днів, інших платників податків - 20 робочих днів.

Продовження строків проведення перевірок можливе за рішенням керівника контролюючого органу не більш як на 15 робочих днів для великих платників податків, щодо суб'єктів малого підприємництва - не більш як на 5 робочих днів, інших платників податків - не більш як на 10 робочих днів.

3. Оформлення результатів перевірок

Результати перевірок (крім камеральних та електронних перевірок) оформлюються у формі акта або довідки, які підписуються посадовими особами контролюючого органу та платниками податків або їх законними представниками (у разі наявності).

Акт перевірки – документ, який підтверджує факт проведення перевірки і відображає її результати.

Довідка перевірки – документ, який підтверджує факт проведення перевірки та відображає її результати і є носієм доказової інформації про не встановлення фактів порушень вимог законодавства.

Тобто, у разі встановлення під час перевірки порушень складається акт. Якщо такі порушення відсутні, складається довідка.

За результатами перевірки у разі встановлення порушень складається акт у двох примірниках, який підписується посадовими особами такого органу, які проводили перевірку, і після реєстрації у контролюючому

органі вручається або надсилається для підписання протягом трьох робочих днів платнику податків.

У разі незгоди платника податків з висновками акта такий платник зобов'язаний підписати такий акт перевірки із зауваженнями, які він має право надати разом з підписаним примірником акта.

У разі відмови платника податків від підписання акта (довідки) посадовими особами контролюючого органу складається відповідний акт, що засвідчує факт такої відмови.

Відмова платника податків від підписання акта перевірки або отримання його примірника не звільняє платника податків від обов'язку сплатити визначені контролюючим органом за результатами перевірки грошові зобов'язання.

Питання для самоконтролю:

3. Назвіть види перевірок.
4. Проаналізуйте порядок проведення камеральної перевірки.
5. Обґрунтуйте порядок проведення документальної перевірки.
6. Проаналізуйте особливості проведення фактичної перевірки.
7. Охарактеризуйте порядок оформлення результатів перевірок.

Тема. Податкова звітність

Питання до розгляду:

1. *Суть податкової декларації, її реквізити та форми подання.*
2. *Строки подання податкової декларації та сплати податків.*

1. Суть податкової декларації, її реквізити та форми подання

Основною формою податкової звітності є податкова декларація (розрахунок, звіт).

Податкова декларація – це документ, що подається платником податків контролюючому органу у строки, встановлені законом, на підставі якого здійснюється нарахування та/або сплата податкового зобов'язання.

Податкове зобов'язання – це сума коштів, яку платник податків, у тому числі податковий агент, повинен сплатити до відповідного бюджету або на єдиний рахунок як податок або збір на підставі, в порядку та строки, визначені податковим законодавством.

Форма податкової декларації повинна містити необхідні обов'язкові реквізити і відповідати нормам та змісту відповідних податків та зборів.

Податкова декларація повинна містити такі обов'язкові реквізити:

- 1) тип документа (звітний, уточнюючий, звітний новий);
- 2) звітний (податковий) період, за який подається податкова декларація;
- 3) повне найменування (прізвище, ім'я, по батькові) платника податків згідно з реєстраційними документами;
- 4) код платника податків або реєстраційний номер облікової картки платника податків згідно з Єдиним державним реєстром підприємств та організацій України або податковий номер;
- 5) місцезнаходження (місце проживання) платника податків;
- 6) найменування контролюючого органу, до якого подається звітність;
- 7) дата подання звіту;
- 8) інформація про додатки, що додаються до податкової декларації та є її невід'ємною частиною;
- 9) підписи платника податку, засвідчені печаткою платника податку (за наявності).

Податкова декларація подається за звітний період в установлені строки контролюючому органу, в якому перебуває на обліку платник податку, в один із таких способів:

- а) особисто платником податків або уповноваженою на це особою;
- б) надсилається поштою з повідомленням про вручення та з описом вкладення;
- в) засобами електронного зв'язку в електронній формі з дотриманням умови щодо реєстрації електронного підпису підзвітних осіб у порядку, визначеному законами України «Про електронні документи та електронний документообіг» та «Про електронну ідентифікацію та електронні довірчі послуги».

2. Строки подання податкової декларації та сплати податків

Податкові декларації подаються за базовий звітний (податковий) період, що дорівнює:

1. календарному місяцю - протягом 20 календарних днів, що настають за останнім календарним днем звітного (податкового) місяця;

2. календарному кварталу або календарному півріччю - протягом 40 календарних днів, що настають за останнім календарним днем звітного (податкового) кварталу (півріччя);

3. календарному року - протягом 60 календарних днів, що настають за останнім календарним днем звітного (податкового) року;

Якщо останній день строку подання податкової декларації припадає на вихідний або святковий день, то останнім днем строку вважається операційний (банківський) день, що настає за вихідним або святковим днем.

Платник податків зобов'язаний самостійно сплатити суму податкового зобов'язання, зазначену у поданій ним податковій декларації, протягом 10 календарних днів, що настають за останнім днем відповідного граничного строку, передбаченого ПКУ для подання податкової декларації.

Питання для самоконтролю:

1. Назвіть основну форму податкової звітності.
2. Проаналізуйте обов'язкові реквізити податкової декларації.
3. Охарактеризуйте способи подачі податкової декларації контролюючому органу.
4. Проаналізуйте строки подання податкової декларації.
5. Обґрунтуйте порядок сплати податків.

Розділ 3

Облік і звітність загальнодержавних податків і внесків на доходи та прибутки

Тема. Загальні положення податку на прибуток

Питання до розгляду:

- 1. Платники податку на прибуток, об'єкт та база оподаткування, звітний період.***
- 2. Ставки податку на прибуток та порядок його обчислення.***
- 3. Різниці, які виникають при нарахуванні амортизації необоротних активів та формуванні резервів (забезпечень).***

1. Платники податку на прибуток, об'єкт та база оподаткування, звітний період

Податок на прибуток – це прямий загальнодержавний податок, що стягується з прибутку підприємств. Порядок нарахування та сплати податку на прибуток регламентує розділ III «Податок на прибуток» Податкового кодексу України.

Платниками податку – резидентами є суб'єкти господарювання – юридичні особи, які провадять господарську діяльність як на території України, так і за її межами.

Платниками податку – нерезидентами є юридичні особи, які створені в будь-якій організаційно-правовій формі та отримують доходи з джерелом походження з України, а також нерезиденти, які здійснюють господарську діяльність через постійні представництва.

Нерезиденти – це іноземні компанії, організації, партнерства та інші об'єднання осіб, утворені відповідно до законодавства інших держав, їх зареєстровані (акредитовані або легалізовані) відповідно до законодавства України філії, представництва та інші відокремлені підрозділи з місцезнаходженням на території України, а також правові утворення без статусу юридичної особи, створені відповідно до законодавства іноземних держав або територій, які не є резидентами України.

Не є платниками податку неприбуткові підприємства, які:

- 1) внесені контролюючим органом до Реєстру неприбуткових установ;
- 2) установчі документи яких містять заборону розподілу отриманих прибутків серед засновників чи членів організації;

3) одержані доходи (прибутки) використовуються виключно для фінансування видатків на утримання такої неприбуткової організації;

До неприбуткових організацій можуть бути віднесені:

- 1) бюджетні установи;
- 2) громадські організації, політичні партії, релігійні організації, пенсійні фонди;
- 3) спілки в тому числі профспілкові, асоціації;
- 4) житлово-будівельні, дачні, садівничі та гаражні кооперативи тощо.

Не є платниками податку на прибуток суб'єкти господарювання, що застосовують спрощену систему оподаткування, обліку та звітності.

Об'єктом оподаткування є прибуток із джерелом походження з України та за її межами, який визначається шляхом коригування (збільшення або зменшення) фінансового результату до оподаткування (прибутку або збитку), визначеного у фінансовій звітності підприємства відповідно до національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку або міжнародних стандартів фінансової звітності, на різниці, які виникають відповідно до положень Податкового кодексу (пп 134.1.1. ПКУ)

Базою оподаткування є грошове вираження об'єкту оподаткування.

Податковим (звітним) періодом для податку на прибуток підприємств є календарні: квартал, півріччя, три квартали та рік. При цьому податкова декларація розраховується наростаючим підсумком.

Річний податковий (звітний) період встановлюється для таких платників податку:

- 1) новостворених підприємств;
- 2) виробників с/г продукції (для них податковий період розпочинається з 01 липня минулого року і закінчується 30 червнем поточного року);
- 3) річний дохід підприємства, який включає виручку від реалізації продукції, інші операційні доходи, фінансові доходи та інші доходи, за показниками Звіту про фінансові результати за попередній звітний період не перевищує 40 мільйонів гривень.

Звільняється від оподаткування прибуток підприємств, які засновані громадськими об'єднаннями осіб з інвалідністю і є їх повністю власністю.

2. Ставки податку на прибуток та порядок його обчислення

Базова (основна) ставка податку становить 18 відсотків.

Базова (основна) ставка податку становить 25 відсотків для цілей:

- а) оподаткування прибутку фінансової установи (крім страховика);

б) оподаткування скоригованого прибутку контрольованої іноземної компанії фінансової установи (крім страховика);

в) виплати дивідендів фінансовою установою (крім страховика).

Під час провадження страхової діяльності юридичних осіб – резидентів одночасно із ставкою податку на прибуток ставка податку на дохід встановлюється у таких розмірах

1) 3 відсотки за договорами страхування від об'єкта оподаткування;

2) 0 відсотків за договорами з довгострокового страхування життя, договорами добровільного медичного страхування та договорами страхування у межах недержавного пенсійного забезпечення;

Ставки 0, 4, 6, 12, 15 і 20 відсотків застосовуються до доходів нерезидентів та прирівняних до них осіб із джерелом їх походження з України

Під час провадження букмекерської діяльності, азартних ігор (у тому числі казино) одночасно із ставкою податку на прибуток, ставка податку на дохід встановлюється у розмірі

1) 10 відсотків від доходу, отриманого від азартних ігор з використанням гральних автоматів;

2) 18 відсотків від доходу, отриманого від букмекерської діяльності, азартних ігор (у тому числі казино), крім доходу, отриманого від азартних ігор з використанням гральних автоматів, зменшеного на суму виплачених виплат гравцю.

Під час провадження діяльності з випуску та проведення лотерей встановлюється ставка податку на дохід від суми доходів у розмірі 30 відсотків.

Податок на прибуток нараховується самостійно підприємством, на якого покладена відповідальність за повноту нарахування та своєчасність перерахування до бюджету.

Для визначення об'єкту оподаткування податком на прибуток, фінансовий результат до оподаткування за даними фінансової звітності коригується на різниці, що виникають при формуванні резервів (забезпечень); при нарахуванні амортизації необоротних активів; при здійсненні фінансових операцій; при здійсненні окремих видів діяльності та операцій.

Результат діяльності підприємства (прибуток, збиток) за даними фінансової звітності розраховується як різниця між одержаними доходами та понесеними витрати у звітному періоді.

Доходи – це збільшення економічних вигод у вигляді збільшення активів або зменшення зобов'язань, яке призводить до зростання

власного капіталу (за винятком зростання капіталу за рахунок внесків власників)

Витрати – це зменшення економічних вигод у вигляді вибуття активів або збільшення зобов'язань, які призводять до зменшення власного капіталу (за винятком зменшення власного капіталу за рахунок його вилучення або розподілу власниками).

Прибуток – це різниця між отриманими доходами і понесеними підприємством витратами за відповідний період.

Платник податку, у якого річний дохід (за вирахуванням непрямих податків), визначений за правилами бухгалтерського обліку за останній річний звітний (податковий) період не перевищує двадцяти мільйонів гривень, має право прийняти рішення про незастосування коригувань фінансового результату до оподаткування на усі різниці (крім від'ємного значення об'єкта оподаткування минулих податкових (звітних) років), визначені відповідно до положень ПКУ, не більше одного разу протягом безперервної сукупності років в кожному з яких виконується цей критерій щодо розміру доходу. Про прийняте рішення платник податку зазначає у податковій звітності з цього податку, що подається за перший рік в такій безперервній сукупності років.

3. Різниці, які виникають при нарахуванні амортизації необоротних активів та формуванні резервів (забезпечень)

Фінансовий результат до оподаткування збільшується:

1) на суму нарахованої амортизації основних засобів та нематеріальних активів відповідно до національних положень обліку;

2) на суму уцінки та втрат від зменшення корисності основних засобів або нематеріальних активів, включених до витрат відповідно до національних положень обліку;

3) на суму залишкового вартості окремого об'єкта основних засобів та нематеріальних активів, визначеної відповідно до національних положень обліку у разі його ліквідації чи продажу;

4) на суму залишкового вартості окремого об'єкта невиробничих основних засобів та нематеріальних активів, визначеної відповідно до національних положень обліку у разі його ліквідації чи продажу;

5) на суму витрат на ремонт, реконструкцію, модернізацію або інші поліпшення невиробничих основних засобів чи невиробничих нематеріальних активів, віднесених до витрат відповідно до національних положень обліку;

6) на суму витрат на формування резерву сумнівних боргів відповідно до національних стандартів обліку;

7) на суму витрат від списання дебіторської заборгованості понад суму резерву сумнівних боргів.

Фінансовий результат до оподаткування зменшується:

1) на суму розрахованої амортизації основних засобів та нематеріальних активів відповідно до норм податкового законодавства;

2) на суму залишкового вартості окремого об'єкта основних засобів та нематеріальних активів, визначеної з урахуванням податкового кодексу у разі його ліквідації чи продажу;

3) на суму дооцінки основних засобів та нематеріальних активів у межах попередньо віднесених до витрат уцінки цих об'єктів;

4) на суму вигід від відновлення корисності основних засобів та нематеріальних активів у межах попередньо віднесених до витрат витрат від зменшення корисності цих активів відповідно до національних стандартів обліку;

5) на суму первісної вартості придбання чи виготовлення окремого об'єкта невиробничих основних засобів чи нематеріальних активів та витрат на їх ремонт, реконструкцію, модернізацію або інші поліпшення, у тому числі віднесених витрат відповідно до національних стандартів обліку у разі продажу такого об'єкта, але не більше суми доходу, отриманого від такого продажу;

6) на суму коригування (зменшення) резерву сумнівних боргів, на яку збільшився фінансовий результат до оподаткування відповідно до даних обліку;

7) на суму списаної дебіторської заборгованості (у тому числі за рахунок створеного резерву сумнівних боргів).

Питання для самоконтролю:

1. Охарактеризуйте платників податку на прибуток.
2. Які суб'єкти господарювання не є платниками податку на прибуток?
3. Що є базою та об'єктом оподаткування податку на прибуток?
4. Назвіть звітний період для податку на прибуток підприємств.
5. Проаналізуйте ставки податку на прибуток.
6. Охарактеризуйте порядок обчислення податку на прибуток.
7. Проаналізуйте різниці, які виникають між даними бухгалтерського та податкового обліку.

Тема. Особливості податкового обліку необоротних активів

Питання до розгляду:

- 1. Суть основних засобів та особливості нарахування амортизації за Податковим кодексом України.***
- 2. Мінімально допустимі строки амортизації основних засобів та нематеріальних активів.***

1. Суть основних засобів та особливості нарахування амортизації за Податковим кодексом України

Податковий кодекс України містить визначення основних засобів, за яким основні засоби – це матеріальні активи, у тому числі запаси корисних копалин наданих у користування ділянок надр (крім вартості землі, незавершених капітальних інвестицій, автомобільних доріг загального користування, бібліотечних і архівних фондів, матеріальних активів, вартість яких не перевищує 20 000 гривень, невиробничих основних засобів і нематеріальних активів), що призначаються платником податку для використання у господарській діяльності платника податку, вартість яких перевищує 20 000 гривень і поступово зменшується у зв'язку з фізичним або моральним зносом та очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких з дати введення в експлуатацію становить понад один рік (або операційний цикл, якщо він довший за рік).

За Податковим кодексом для нарахування амортизації визначено чотири методи, а саме: прямолінійний, метод зменшення залишкової вартості, метод прискореного зменшення залишкової вартості та кумулятивний. Тобто не передбачено використання виробничого методу нарахування амортизації.

Розрахунок амортизації основних засобів та нематеріальних активів здійснюється відповідно до національних положень (стандартів) обліку, але з дотримання обмежень та мінімально допустимих строків амортизації основних засобів та інших необоротних активів, визначених Податковим кодексом України.

Так, обмеженнями Податкового кодексу щодо нарахування амортизації є:

1) Для розрахунку амортизації за податковим законодавством визначається вартість основних засобів та нематеріальних активів без урахування їх переоцінки (уцінки, дооцінки), проведеної до положень обліку.

2) Амортизація не нараховується на період невикористання (експлуатації) основних засобів у господарській діяльності у зв'язку з їх консервацією.

3) Не підлягають амортизації та проводяться за рахунок відповідних джерел:

а) вартість гудвілу. За Податковим кодексом гудвіл (вартість ділової репутації) – це нематеріальний актив, вартість якого визначається як різниця між ринковою ціною та балансовою вартістю активів підприємства як цілісного майнового комплексу, що виникає в результаті використання кращих управлінських якостей, домінуючої позиції на ринку товарів, послуг, нових технологій тощо;

б) витрати на придбання чи самостійне виготовлення невиробничих основних засобів та нематеріальних активів;

в) витрати на ремонт, реконструкцію, модернізацію та інші поліпшення невиробничих основних засобів та нематеріальних активів.

2. Мінімально допустимі строки амортизації основних засобів та нематеріальних активів

Якщо для нарахування амортизації для цілей бухгалтерського обліку підприємство самостійно визначає строк їх корисного використання, то Податковим кодексом України визначено мінімально допустимі строки нарахування амортизації основних засобів та інших необоротних активів (таблиця 3.1).

Таблиця 3.1

Мінімально допустимі строки амортизації основних засобів та інших необоротних активів за Податковим Кодексом України

Групи	Мінімально допустимі строки корисного використання, років
1	2
група 1 - земельні ділянки	-
група 2 - капітальні витрати на поліпшення земель, не пов'язані з будівництвом	15
група 3 - будівлі	20
споруди	15
передавальні пристрої	10
група 4 - машини та обладнання	5
З них:	

1	2
електронно-обчислювальні машини, інші машини для автоматичного оброблення інформації, пов'язані з ними засоби зчитування або друку інформації, пов'язані з ними комп'ютерні програми (крім програм, витрати на придбання яких визнаються роялті, та/або програм, які визнаються нематеріальним активом), інші інформаційні системи, комутатори, маршрутизатори, модулі, модеми, джерела безперебійного живлення та засоби їх підключення до телекомунікаційних мереж, телефони (в тому числі стільникові), мікрофони і рації, вартість яких перевищує 20000 грн.	2
група 5 - транспортні засоби	5
група 6 - інструменти, прилади, інвентар, меблі	4
група 7 - тварини	6
група 8 - багаторічні насадження	10
група 9 - інші основні засоби	12
група 10 - бібліотечні фонди, збереження Національного архівного фонду України	-
група 11 - малоцінні необоротні матеріальні активи	-
група 12 - тимчасові (нетитульні) споруди	5
група 13 - природні ресурси	-
група 14 - інвентарна тара	6
група 15 - предмети прокату	5
група 16 - довгострокові біологічні активи	7

У разі коли строки корисного використання (експлуатації) об'єкта основних засобів в бухгалтерському обліку менше ніж мінімально допустимі строки амортизації основних засобів та інших необоротних активів, то для розрахунку амортизації використовуються строки, встановлені Податковим кодексом.

У разі коли строки корисного використання (експлуатації) об'єкта основних засобів в бухгалтерському обліку дорівнюють або є більшими, ніж ті, що встановлені Податковим кодексом, то для розрахунку амортизації використовуються строки корисного використання (експлуатації) об'єкта основних засобів, встановлені в бухгалтерському обліку.

Для нарахування амортизації нематеріальних активів за Податковим кодексом України нематеріальні активи поділені на 6 груп:

група 1— права користування природними ресурсами – строк дії права користування встановлюється відповідно до правовстановлюючого документу;

група 2– права користування майном – строк дії права користування встановлюється відповідно до правовстановлюючого документу;

група 3 – права на комерційні позначення – строк дії права користування встановлюється відповідно до правовстановлюючого документу;

група 4 – права на об'єкти промислової власності – строк дії права користування встановлюється відповідно до правовстановлюючого документу, але не менше як 5 років;

група 5 – авторське право та суміжні з ним права – строк дії права користування встановлюється відповідно до правовстановлюючого документу, але не менше як 2 років;

група 6 – інші нематеріальні права – строк дії права користування встановлюється відповідно до правовстановлюючого документу;

Якщо відповідно до правовстановлюючого документа строк дії права користування нематеріального активу не встановлено, такий строк корисного використання визначається платником податку самостійно, але не може становити менше двох та більше 10 років.

Питання для самоконтролю:

1. Обґрунтуйте сутність основних засобів за Податковим кодексом України.
2. Які методи нарахування амортизації визначає Податковий кодекс України?
3. Охарактеризуйте обмеження щодо нарахування амортизації за Податковим кодексом України.
4. Проаналізуйте мінімально допустимі строки амортизації основних засобів та інших необоротних активів за Податковим Кодексом України.
5. На які групи поділяються нематеріальні активи для нарахування амортизації за Податковим Кодексом України?

Тема. Облік розрахунків і звітність за податком на прибуток

Питання до розгляду:

- 1. Облік розрахунків за податком на прибуток.***
- 2. Порядок складання, подання податкової декларації та сплати податку на прибуток.***

1. Облік розрахунків за податком на прибуток

Бухгалтерський облік розрахунків за податком на прибуток ведуть на балансовому рахунку 64 «Розрахунки за податками й платежами», субрахунку 641 «Розрахунки за податками» аналітичному рахунку «Розрахунки за податком на прибуток» За кредитом рахунку 64 «Розрахунки за податками й платежами» відображаються нараховані платежі до бюджету, за дебетом – належні до відшкодування з бюджету податки, їх сплата, списання тощо.

Облік суми витрат з податку на прибуток, яка складається з поточного податку на прибуток з урахуванням відстроченого податкового зобов'язання та відстроченого податкового активу і визначається відповідно до НП(С)БО 17 «Податок на прибуток», ведеться на рахунку 98 «Податок на прибуток». За дебетом рахунку 98 «Податок на прибуток» відображаються суми нарахованого податку на прибуток, за кредитом – включення (закриття) суми нарахованого податку до фінансових результатів на рахунок 79 «Фінансові результати».

Відповідно до НП(С)БО 17 «Податок на прибуток» підприємство розраховує відстрочені податкові активи і відстрочені податкові зобов'язання.

Облік відстрочених податкових активів ведеться на рахунку 17 «Відстрочені податкові активи». На рахунку 17 «Відстрочені податкові активи» ведеться облік суми податків на прибуток, що підлягає відшкодуванню в наступних звітних періодах внаслідок: тимчасових різниць між балансовою вартістю активів або зобов'язань та оцінкою цих активів або зобов'язань, яка використовується з метою оподаткування; перенесення податкових збитків, не використаних для зменшення податку на прибуток у звітному періоді.

За дебетом рахунку 17 «Відстрочені податкові активи» відображається сума перевищення податку на прибуток, що підлягає сплаті в поточному звітному періоді, над витратами, пов'язаними з нарахуванням податку на прибуток у поточному звітному періоді, за

кредитом – зменшення відстрочених податкових активів за рахунок витрат, пов'язаних з нарахуванням податків на прибуток у поточному звітному періоді.

На рахунку 54 «Відстрочені податкові зобов'язання» ведеться облік суми податків на прибуток, які сплачуватимуться в наступних періодах внаслідок виникнення тимчасової різниці між балансовою вартістю активів або зобов'язань та оцінкою цих активів або зобов'язань, яка використовується з метою оподаткування. За кредитом рахунку 54 відображається сума податку на прибуток, що підлягає сплаті в майбутніх періодах відповідно до оподатковуваних тимчасових різниць, за дебетом – зменшення відстрочених податкових зобов'язань за рахунок нарахування поточних податкових зобов'язань.

Відображення в обліку нарахування суми витрат з податку на прибуток наведено в таблиці 3.2.

Таблиця 3.2.

Кореспонденція рахунків з обліку податку на прибуток

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
		Дебет	Кредит
1.	Списано на фінансові результати одержані доходи за звітний період	70-74	79
2.	Списано на фінансові результати понесені витрати за звітний період	79	90, 92-97
3.	Відображено розрахунки з бюджетом за нарахованим податком на прибуток	98	641/ Розрахунки за податком на прибуток
4.	Відображено нарахований податок на прибуток у складі фінансових результатів підприємства за звітний період	79	98
5.	Списано фінансовий результат (нарахований податок на прибуток) на нерозподілений прибуток	44	79
6.	Перераховано до бюджету податок на прибуток	641/ Розрахунки за податком на прибуток	311
7.	Нараховано штраф, пеню за податком на прибуток	948	641/ Розрахунки за податком на прибуток
8.	Нараховано відстрочені податкові активи	17	98
9.	Нараховано відстрочені податкові зобов'язання	98	54

2. Порядок складання, подання податкової декларації та сплати податку на прибуток

Основною формою податкової звітності щодо податку на прибуток є Податкова декларація з податку на прибуток підприємства.

Податкова декларація з податку на прибуток підприємства складається із вступної, основної та службових частин, а також 9 додатків, а саме:

1. Додаток АВ «Розрахунок авансового внеску з податку на прибуток підприємств на суму виплачених дивідендів (прирівняних до них платежів)».

2. Додаток ЗП до рядка 16 ЗП «Зменшення нарахованої суми податку».

3. Додаток ПН до рядка 23 ПН «Сума податків, які утримуються при виплаті доходів (прибутків) нерезидентам, нарахованих за звітний (податковий) період».

4. Додаток ТЦ «Самостійне коригування податкових зобов'язань платника податку з метою трансфертного ціноутворення».

5. Додаток ВП «Розрахунок податкових зобов'язань за період, у якому виявлено помилку(и)».

6. Додаток РІ «Різниці».

7. Додаток ПЗ до рядка 05 ПЗ «Прибуток, звільнений від оподаткування, або збиток від діяльності, прибуток від якої звільнений від оподаткування (+, -)».

8. Додаток АМ до рядка 1.2.1 «Сума розрахованої амортизації основних засобів або нематеріальних активів відповідно до п. 138.3 ст. 138 розділу III ПКУ (п. 138.2 ст. 138 розділу III ПКУ)» додатка РІ до рядка 03 РІ.

9. Додаток ЦП до рядка 4.1.3 «Сума позитивного загального фінансового результату від операцій з продажу або іншого відчуження цінних паперів (загальна сума прибутків від операцій з продажу або іншого відчуження цінних паперів перевищує загальну суму збитків від таких операцій з урахуванням суми від'ємного фінансового результату від таких операцій, не врахованого у попередніх податкових періодах) (пп. 141.2.5 п. 141.2 ст. 141 розділу III ПКУ)» додатка РІ до рядка 03 РІ.

Вступна частина податкової декларації містить інформацію про платника податків. Основна частина Декларації має на меті розкрити обсяг податкових зобов'язань платника податку та розмір податку на прибуток до сплати.

Згідно з ПКУ для розрахунку об'єкта оподаткування платник податку на прибуток використовує дані бухгалтерського обліку та фінансової звітності щодо доходів, витрат та фінансового результату до оподаткування.

Податковими (звітними) періодами для податку на прибуток підприємств, є календарні: квартал, півріччя, три квартали, рік. При цьому податкова декларація розраховується наростаючим підсумком. Податковий (звітний) період починається з першого календарного дня податкового (звітного) періоду і закінчується останнім календарним днем податкового (звітного) періоду

Подання річної податкової декларації з податку на прибуток здійснюється протягом 60 календарних днів, що настають за останнім календарним днем звітного (податкового) року.

Подання квартальної (за I квартал, півріччя і III квартали) податкової декларації з податку на прибуток здійснюється протягом 40 календарних днів, що настають за останнім календарним днем звітного (податкового) року.

Платник податків зобов'язаний самостійно сплатити суму податкового зобов'язання, зазначену у поданій ним податковій декларації, протягом 10 календарних днів, що настають за останнім днем відповідного граничного строку, передбаченого ПКУ для подання податкової декларації (п. 57.1 ст. 57 ПКУ).

Питання для самоконтролю:

1. Проаналізуйте облік розрахунків за податком на прибуток.
2. Охарактеризуйте структуру податкової декларації з податку на прибуток підприємства.
3. Обґрунтуйте порядок подання податкової декларації та сплати податку на прибуток.

Тема: Загальні положення податку на доходи фізичних осіб

Питання до розгляд:

- 1. Платники податку, об'єкт оподаткування.***
- 2. База оподаткування та ставки податку на доходи фізичних осіб.***

1. Платники податку та об'єкт оподаткування

Відповідно до Розділу IV «Податок на доходи фізичних осіб» Податкового кодексу України (стаття 162) платниками податку на доходи фізичних осіб є:

- фізичні особи - резиденти, які отримують доходи як з джерела їх походження в Україні, так і іноземні доходи;
- фізичні особи - нерезиденти, які отримують доходи з джерела їх походження в Україні;
- податкові агенти – юридичні особи, що зобов'язані нараховувати, утримувати та сплачувати до бюджету від імені та за рахунок фізичної особи з доходів, що виплачуються такій особі, вести податковий облік, подавати податкову звітність контролюючим органам та нести відповідальність за порушення норм.

Об'єктом оподаткування резидента є:

- загальний місячний (річний) оподатковуваний дохід;
- доходи з джерела їх походження в Україні, які остаточно оподатковуються під час їх нарахування (виплати, надання);
- іноземні доходи - доходи (прибуток), отримані з джерел за межами України.

Об'єктом оподаткування нерезидента є загальний місячний (річний) оподатковуваний дохід з джерела його походження в Україні; доходи з джерела їх походження в Україні, які остаточно оподатковуються під час їх нарахування (виплати, надання).

2. База оподаткування та ставки податку на доходи фізичних осіб

Базою оподаткування податком на доходи фізичних осіб є загальний оподатковуваний дохід, який визначається як будь-який дохід, що підлягає оподаткуванню, нарахований (виплачений, наданий) на користь платника податку протягом звітного податкового періоду.

До загального місячного (річного) оподатковуваного доходу платника податку включаються:

- доходи у вигляді заробітної плати, нараховані (виплачені) платнику податку відповідно до умов трудового договору (контракту);

- суми винагород та інших виплат, нарахованих (виплачених) платнику податку відповідно до умов цивільно-правового договору;

- доходи від продажу об'єктів майнових і немайнових прав, зокрема інтелектуальної (промислової) власності, та прирівняні до них права,;

- дохід від надання майна в лізинг, оренду;

- пасивні доходи (відсотки), доходи у вигляді вигравшів, призів;

- дохід у вигляді вартості успадкованого чи отриманого у дарунок майна у межах, що оподатковується згідно з цим розділом; сума надміру витрачених коштів, отриманих платником податку на відрядження або під звіт та не повернутих у встановлені законодавством строки;

- кошти або майно (нематеріальні активи), отримані платником податку як неправомірна вигода, викрадені чи знайдені як скарб, не зданий державі згідно із законом, у сумах, які визначені обвинувальним вироком суду незалежно від призначеної ним міри;

- інші види доходів.

Під час отримання доходів, отриманих у вигляді валютних цінностей такі доходи перераховуються у гривні за валютним курсом Національного банку України, що діє на момент нарахування (отримання) таких доходів

До загального місячного (річного) оподатковуваного доходу платника податку не включаються такі доходи:

- сума державної та соціальної матеріальної допомоги, житлових та інших субсидій або дотацій;

- сума грошового або майнового утримання чи забезпечення військовослужбовців строкової служби (у тому числі осіб, що проходять альтернативну службу), передбачена законом, яка виплачується з бюджету чи бюджетною установою;

- кошти, отримані платником податку на відрядження або під звіт;

- аліменти, що виплачуються платнику податку згідно з рішенням суду або за добровільним рішенням сторін;

- суми стипендій України, призначених законом, постановами Верховної Ради України, указами Президента України тощо.

Для більшості видів доходів введена єдина ставка податку на доходи фізичних осіб – 18 %. Крім того ставка податку може становити 0 відсотків бази оподаткування, 5% і 9%.

Податок сплачується (перераховується) до бюджету під час виплати оподатковуваного доходу єдиним платіжним документом. Банки приймають платіжні документи на виплату доходу лише за умови

одночасного подання розрахункового документа на перерахування цього податку до бюджету.

Питання для самоконтролю:

1. Охарактеризуйте платників податку на доходи фізичних осіб.
2. Що є базою та об'єктом оподаткування податку на доходи фізичних осіб?
3. Проаналізуйте доходи, які включаються до загального місячного (річного) оподатковуваного доходу платників податку.
4. Які доходи не включаються до загального місячного (річного) оподатковуваного доходу платників податку?
5. Назвіть ставки податку на доходи фізичних осіб.

Тема. Податкова знижка та її застосування

Питання до розгляду:

1. *Суть податкової знижки та її документальне оформлення.*
2. *Витрати, що дають право на застосування податкової знижки.*

1. Суть податкової знижки та її документальне оформлення

Податкова знижка – це документально підтверджена сума витрат платника податку – резидента у зв'язку із придбанням товарів (робіт, послуг) у резидентів – фізичних чи юридичних осіб протягом звітного року, на яку дозволяється зменшення його загального річного оподаткованого доходу у даному звітному році у вигляді заробітної плати.

До податкової знижки включаються фактично здійснені протягом звітного податкового року платником податку витрати, підтверджені відповідними платіжними та розрахунковими документами, зокрема квитанціями, фіскальними або товарними чеками, прибутковими касовими ордерами, що ідентифікують продавця товарів (робіт, послуг) і особу, яка звертається за податковою знижкою (їх покупця (отримувача), а також копіями договорів за їх наявності, в яких обов'язково повинно бути відображено вартість таких товарів (робіт, послуг) і строк оплати за

такі товари (роботи, послуги). У зазначених документах обов'язково повинно бути відображено вартість таких товарів (робіт, послуг) і строк їх продажу (виконання, надання).

При цьому оригінали даних документів не надсилаються контролюючому органу, але підлягають зберіганню платником податку протягом строку давності, встановленого ПКУ.

Підстави для нарахування податкової знижки із зазначенням конкретних сум відображаються платником податку у річній податковій декларації, яка подається по 31 грудня включно наступного за звітним податкового року.

У разі використання права на податкову знижку базою оподаткування є чистий річний оподатковуваний дохід, який визначається шляхом зменшення загального оподатковуваного доходу на суму податкової знижки такого звітного року.

2. Витрати, що дають право на застосування податкової знижки

Платник податку має право включити до податкової знижки у зменшення оподатковуваного доходу такі фактично здійснені витрати:

- частину суми процентів, сплачених таким платником податку за користування іпотечним житловим кредитом;

- суму коштів або вартість майна, переданих платником податку у вигляді пожертвувань або благодійних внесків неприбутковим організаціям у розмірі, що не перевищує 4 відсотки суми його загального оподатковуваного доходу такого звітного року;

- суму коштів, сплачених платником податку на користь вітчизняних закладів дошкільної, позашкільної, загальної середньої, професійної (професійно-технічної) та вищої освіти для компенсації вартості здобуття відповідної освіти таким платником податку та/або членом його сім'ї першого ступеня споріднення та/або особи, над якою встановлено опіку чи піклування, або яку влаштовано до прийомної сім'ї, дитячого будинку сімейного типу, якщо такого платника податку призначено відповідно опікуном, піклувальником, прийомним батьком, прийомною матір'ю, батьком-вихователем, матір'ю-вихователькою;

- суму коштів, сплачених платником податку у зв'язку із переобладнанням транспортного засобу, що належить платникові податку, з використанням у вигляді палива моторного сумішевого, біоетанолу, біодизелю, стиснутого або скрапленого газу, інших видів біопалива;

-суми витрат платника податку на сплату видатків на будівництво (придбання) доступного житла, визначеного законом, у тому числі на погашення пільгового іпотечного житлового кредиту, наданого на такі цілі, та процентів за ним тощо.

При нарахуванні податкової знижки застосовуються наступні обмеження:

1. Податкова знижка може бути надана виключно резиденту, який має реєстраційний номер облікової картки платника податку, а так само резиденту - фізичній особі, яка через свої релігійні переконання відмовилась від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків та офіційно повідомила про це відповідний контролюючий орган і має про це відмітку у паспорті.

2. Загальна сума податкової знижки, нарахована платнику податку в звітному податковому році, не може перевищувати суми річного загального оподатковуваного доходу платника податку, нарахованого як заробітна плата, зменшена з урахуванням положень, зазначених в ПКУ.

3. Якщо платник податку до кінця податкового року, наступного за звітним не скористався правом на нарахування податкової знижки за наслідками звітного податкового року, таке право на наступні податкові роки не переноситься.

Центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику, провадить безоплатні роз'яснення порядку документального підтвердження прав на податкову знижку та подання податкової декларації, у тому числі шляхом проведення відповідних навчань, семінарів тощо, забезпечує безоплатне надання бланків податкових декларацій з цього податку, інших розрахунків, передбачених цим розділом, контролюючими органами за першим запитом платника цього податку.

Питання для самоконтролю:

1. Дайте визначення поняттю «податкова знижка».
2. Які документи служать для підтвердження витрат на оформлення податкової знижки?
3. Проаналізуйте витрати, що дають право на застосування податкової знижки.
4. Які існують обмеження права на нарахуванні податкової знижки?

Тема. Загальні аспекти нарахування та сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування

Питання до розгляду:

- 1. Основні поняття загальнообов'язкового соціального страхування.***
- 2. Платники, база нарахування та ставки єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування.***

1. Основні поняття загальнообов'язкового соціального страхування

Загальнообов'язкове державне соціальне страхування – це система прав, обов'язків і гарантій, яка передбачає надання соціального захисту, що включає матеріальне забезпечення громадян у разі хвороби, повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, втрати годувальника, безробіття з незалежних від них обставин, а також у старості та в інших випадках, передбачених законом, за рахунок грошових фондів, що формуються шляхом сплати страхових внесків власником або уповноваженим ним органом (роботодавцем), громадянами, а також бюджетних та інших джерел, передбачених законом.

Основним нормативним документом, що визначає правові та організаційні засади забезпечення збору та обліку єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, умови та порядок його нарахування і сплати та повноваження органу, що здійснює його збір та ведення облік, є Закон України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» від 08.07.2010 р. № 2464-VI

Відповідно до Закону № 2464 єдиний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування – це консолідований страховий внесок, збір якого здійснюється до системи загальнообов'язкового державного соціального страхування в обов'язковому порядку та на регулярній основі з метою забезпечення захисту у випадках, передбачених законодавством, прав застрахованих осіб на отримання страхових виплат (послуг) за діючими видами загальнообов'язкового державного соціального страхування.

Застрахована особа – фізична особа, яка відповідно до законодавства підлягає загальнообов'язковому державному соціальному страхуванню і сплачує та/або за яку сплачують у встановленому законодавством порядку єдиний внесок.

2. Платники, база нарахування та ставки єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування

Основними платниками єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування є роботодавці, які виступають страхувальниками, якщо вони:

- використовують роботу найманих працівників на умовах трудового договору або на інших умовах, передбачених законодавством;
- виплачують винагороду за цивільно-правовими договорами (крім цивільно-правового договору, укладеного з фізичною особою - підприємцем, якщо виконувані роботи (надавані послуги) відповідають видам діяльності відповідно до відомостей з Єдиного державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб - підприємців).

Також до платників ЄСВ відносяться:

фізичні особи - підприємці, зокрема ті, які використовують працю інших осіб на умовах трудового договору (контракту) або на інших умовах, передбачених законодавством про працю, чи за цивільно-правовим договором (крім цивільно-правового договору, укладеного з фізичною особою - підприємцем, якщо виконувані роботи (надавані послуги) відповідають видам діяльності відповідно до відомостей з Єдиного державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб - підприємців);

фізичні особи, які забезпечують себе роботою самостійно, та фізичні особи, які використовують працю інших осіб на умовах трудового договору (контракту);

інші особи відповідно до ст. 4 закону України № 2464-VI.

Єдиний внесок нараховується на суму нарахованої кожній застрахованій особі заробітної плати за видами виплат, які включають основну та додаткову заробітну плату, інші заохочувальні та компенсаційні виплати, у тому числі в натуральній формі, що визначаються відповідно до Закону України «Про оплату праці», та на суму винагороди фізичним особам за виконання робіт (надання послуг) за цивільно-правовими договорами.

Єдиний внесок нараховується на суми, не зменшені на суму відрахувань податків, інших обов'язкових платежів, що відповідно до закону сплачуються із зазначених сум, та на суми утримань, що здійснюються відповідно до закону або за договорами позики, придбання товарів та виплат на інші цілі за дорученням отримувача.

Єдиний внесок встановлений у розмірі 22 відсотки до визначеної бази його нарахування.

Єдиний внесок для підприємств, установ і організацій, в яких працюють інваліди, встановлюється у розмірі 8,41 відсотка визначеної бази нарахування єдиного внеску для працюючих інвалідів.

Єдиний внесок для підприємств та організацій всеукраїнських громадських організацій інвалідів, зокрема товариств УТОГ та УТОС, в яких кількість інвалідів становить не менш як 50 відсотків загальної чисельності працівників, і за умови, що фонд оплати праці таких інвалідів становить не менш як 25 відсотків суми витрат на оплату праці, встановлюється у розмірі 5,3 відсотка визначеної бази нарахування єдиного внеску.

Єдиний внесок для підприємств та організацій громадських організацій інвалідів, в яких кількість інвалідів становить не менш як 50 відсотків загальної чисельності працюючих, і за умови, що фонд оплати праці таких інвалідів становить не менш як 25 відсотків суми витрат на оплату праці, встановлюється у розмірі 5,5 відсотка визначеної бази нарахування єдиного внеску для працюючих інвалідів.

Сума нарахованого єдиного внеску за звітний місяць не може бути меншою (за винятком окремих випадків (єдиний внесок нараховують на доходи, отримані не за основним місцем роботи тощо)) за мінімальний страховий внесок.

Мінімальний страховий внесок – сума єдиного внеску, що визначається розрахунково як добуток мінімального розміру заробітної плати на розмір внеску, встановлений законом на місяць, за який нараховується заробітна плата (дохід), та підлягає сплаті щомісяця.

Тобто, якщо база нарахування єдиного внеску не перевищує розміру мінімальної заробітної плати, встановленої законом на місяць, за який отримано дохід, сума єдиного внеску розраховується як добуток розміру мінімальної заробітної плати, встановленої законом на місяць, за який отримано дохід (прибуток), та ставки єдиного внеску.

Нарахування єдиного внеску здійснюється в межах максимальної величини бази нарахування єдиного внеску.

Максимальна величина бази нарахування єдиного внеску - це максимальна сума доходу застрахованої особи на місяць, що дорівнює 15 розмірам мінімальної заробітної плати, на яку нараховується єдиний внесок.

Обчислення єдиного внеску здійснюється на підставі бухгалтерських та інших документів, відповідно до яких провадиться нарахування (обчислення) або які підтверджують нарахування (обчислення) виплат (доходу), на які відповідно Закону № 2464-VI нараховується єдиний внесок.

Питання для самоконтролю:

1. Проаналізуйте основні положення загальнообов'язкового соціального страхування.
2. Назвіть платників єдиного внеску.
3. Які ставки єдиного внеску передбачено законодавством?
4. Охарактеризуйте порядок нарахування єдиного внеску на загальнообов'язкового соціального страхування.

Тема. Облік і звітність за податком на доходи фізичних осіб та єдиним внеском

Питання до розгляду:

1. *Облік розрахунків за податком на доходи фізичних осіб та єдиним внеском.*
2. *Порядок складання та подання податкового розрахунку сум доходу, нарахованого (сплаченого) на користь платників податків-фізичних осіб, і сум утриманого з них податку, а також сум нарахованого єдиного внеску.*

1. Облік розрахунків за податком на доходи фізичних осіб та єдиним внеском

Бухгалтерський облік розрахунків за податком на доходи фізичних осіб ведуть на балансовому рахунку 64 «Розрахунки за податками й платежами», субрахунку 641 «Розрахунки за податками» аналітичному рахунку «Розрахунки за податком на доходи фізичних осіб». За кредитом рахунку 64 «Розрахунки за податками й платежами» відображаються нараховані платежі до бюджету, за дебетом – сплата податків тощо.

Здебільшого на підприємствах податок на доходи фізичних осіб нараховується з виплат, пов'язаних з трудовими відносинами (заробітна плата, виплати за листками тимчасової непрацездатності, інші компенсаційні та заохочувальні виплати).

Облік розрахунків за єдиним внеском ведеться на балансовому рахунку 65 «Розрахунки за страхуванням» субрахунку 651 «За

розрахунками із загальнообов'язкового державного соціального страхування».

Відображення в обліку нарахування і сплати податку на доходи фізичних осіб та єдиного внеску наведено в таблиці 3.3.

Таблиця 3.3

Кореспонденція рахунків з обліку податку на доходи фізичних осіб та єдиного внеску

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
		Дебет	Кредит
1.	Утримано із заробітної плати податок на доходи фізичних осіб	661	641/ Розрахунки за податком на доходи фізичних осіб
2.	Нараховано єдиний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування	23, 91-93	651
3.	Сплачено до бюджету податок на доходи фізичних осіб	641/ Розрахунки за податком на доходи фізичних осіб	311
4.	Сплачено єдиний внесок	651	311

2. Порядок складання та подання податкового розрахунку сум доходу, нарахованого (сплаченого) на користь платників податків-фізичних осіб, і сум утриманого з них податку, а також сум нарахованого єдиного внеску

Основною формою податкової звітності щодо податку на доходи фізичних осіб і єдиного внеску є податковий розрахунок сум доходу, нарахованого (сплаченого) на користь платників податків – фізичних осіб, і сум утриманого з них податку, а також сум нарахованого єдиного внеску (Податковий розрахунок).

Податковий розрахунок складають і подають до податкових органів за основним місцем обліку роботодавці-страхувальники, податкові агенти протягом 20 календарних днів, що настають за останнім календарним днем звітного (податкового) місяця.

Податковий розрахунок складається з основної частини (Податкового розрахунку) та шести додатків. Роботодавці, зокрема, заповнюють та подають:

-Додаток 1 (Д1) «Відомості про нарахування заробітної плати (доходу, грошового забезпечення) застрахованим особам»;

-Додаток 4ДФ «Відомості про суми нарахованого доходу, утриманого та сплаченого податку на доходи фізичних осіб та військового збору»;

-Додаток 5 (Д5) «Відомості про трудові відносини та період проходження військової служби»;

-Додаток 6 (Д6) «Відомості про наявність підстав для обліку стажу окремим категоріям осіб відповідно до законодавства».

Податкові агенти під час виплати оподатковуваного доходу (заробітної плати, грошового забезпечення), з якого утримувався податок на доходи фізичних осіб (на суми якого нараховується єдиний внесок), одночасно з виплатою зазначених сум зобов'язані сплачувати податок на доходи фізичних осіб та нарахований на ці виплати єдиний внесок у розмірі, встановленому для таких платників. Кошти перераховуються одночасно з отриманням (перерахуванням) коштів на оплату праці (виплату доходу, грошового забезпечення), у тому числі в безготівковій чи натуральній формі.

Питання для самоконтролю:

1. Проаналізуйте облік розрахунків за податком на доходи фізичних осіб і єдиним внеском.
2. Охарактеризуйте структуру та порядок подання податкового розрахунку сум доходу, нарахованого (сплаченого) на користь платників податків-фізичних осіб, і сум утриманого з них податку, а також сум нарахованого єдиного внеску.

Розділ 4

Облік і звітність інших загальнодержавних податків

Тема. Загальні положення податку на додану вартість

Питання до розгляду:

- 1. *Поняття податку на додану вартість. Платники податку на додану вартість. Порядок реєстрації платників податку на додану вартість.***
- 2. *Об'єкт та база оподаткування, ставки податку на додану вартість.***

1. Поняття податку на додану вартість. Платники податку на додану вартість. Порядок реєстрації платників податку на додану вартість

Податок на додану вартість – непрямий податок, який нараховується та сплачується відповідно до норм розділу V «Податок на додану вартість» Податкового кодексу України.

Податок на додану вартість (далі – ПДВ) є загальнодержавним і основним бюджетоутворюючим податком. На сучасному етапі частка ПДВ в структурі податкових надходжень зведеного Державного бюджету України.

Відповідно до статті 180 Податкового кодексу України для цілей оподаткування платником податку є, особа яка:

- 1) будь-яка особа, що провадить або планує провадити господарську діяльність і реєструється за своїм добровільним рішенням як платник податку у порядку, визначеному ст. 183 ПКУ;
- 2) будь-яка особа, що зареєстрована або підлягає реєстрації як платник податку;
- 3) будь-яка особа, що ввозить товари на митну територію України в обсягах, які підлягають оподаткуванню, та на яку покладається відповідальність за сплату податків у разі переміщення товарів через митний кордон України відповідно до Митного кодексу України, а також:
– особа, на яку покладається дотримання вимог митних режимів, які передбачають повне або часткове умовне звільнення від оподаткування, у разі порушення таких митних режимів, встановлених митним законодавством;

– особа, яка використовує, у тому числі при ввезенні товарів на митну територію України, податкову пільгу не за цільовим призначенням та/або всупереч умовам чи цілям її надання згідно із цим Кодексом, а також будь-які інші особи, що використовують податкову пільгу, яку для них не призначено.

4) особа, що веде облік результатів діяльності за договором про спільну діяльність без утворення юридичної особи;

5) особа - управитель майна, яка веде окремий податковий облік з податку на додану вартість щодо господарських операцій, пов'язаних з використанням майна, що отримане в управління за договорами управління майном.

6) особа, що проводить операції з постачання конфіскованого майна, знахідок, скарбів, майна, визнаного безхазяйним, майна, за яким не звернувся власник до кінця строку зберігання, та майна, що за правом успадкування чи на інших законних підставах переходить у власність держави (у тому числі майна, визначеного у ст. 243 Митного кодексу України), незалежно від того, чи досягає вона загальної суми операцій із постачання товарів/послуг, визначеної п. 181.1 ст. 181 ПКУ, а також незалежно від того, який режим оподаткування використовує така особа згідно із законодавством;

7) особа, що уповноважена вносити податок з об'єктів оподаткування, що виникають внаслідок поставки послуг підприємствами залізничного транспорту з їх основної діяльності, що перебувають у підпорядкуванні платника податку в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України;

8) особа - інвестор (оператор), який веде окремий податковий облік, пов'язаний з виконанням угоди про розподіл продукції.

У разі якщо загальна сума від здійснення операцій з постачання товарів чи послуг, що підлягають оподаткуванню, нарахована (сплачена) такій особі протягом останніх 12 календарних місяців, сукупно перевищує 1 000 000 грн. (без урахування ПДВ), така особа зобов'язана зареєструватися як платник ПДВ за місцем свого проживання чи місцезнаходженням, крім осіб, які є платниками єдиного податку першої-третьої групи (виробництво та торгівля підакцизними товарами (тютюн і т.д.), ломбарди тощо).

Право на нарахування податку та складання податкових накладних надається виключно особам, зареєстрованим як платники податку в порядку, передбаченому статтею 183 цього Кодексу.

Будь-яка особа, що підлягає обов'язковій реєстрації як платник податку на додану вартість подає до контролюючого органу за своїм місцезнаходженням (місцем проживання) реєстраційну заяву.

Строки подачі реєстраційної заяви платника ПДВ:

1) у разі обов'язкової реєстрації – не пізніше 10 числа календарного місяця, що настає за місяцем, в якому вперше досягнуто обсягу оподатковуваних операцій (1 000 000 грн. без ПДВ);

2) у разі добровільної реєстрації – не пізніше ніж за 10 календарних днів до початку податкового періоду, з якого такі особи вважатимуться платниками ПДВ.

Заява про реєстрацію подається до контролюючого органу засобами електронного зв'язку в електронній формі.

Будь-яка особа, яка підлягає обов'язковій реєстрації як платник податку, не подала до контролюючого органу реєстраційну заяву, несе відповідальність за ненарахування або несплату цього податку на рівні зареєстрованого платника без права нарахування податкового кредиту та отримання бюджетного відшкодування.

2. Об'єкт та база оподаткування, ставки податку на додану вартість

Об'єктом оподаткування податком на додану вартість є операції платників податку з:

а) постачання товарів, місце постачання яких розташоване на митній території України, відповідно до ст. 186 ПКУ, у тому числі операції з безоплатної передачі та з передачі права власності на об'єкти застави позичальнику (кредитору), на товари, що передаються на умовах товарного кредиту, а також з передачі об'єкта фінансового лізингу в користування лізингоотримувачу/орендарю;

б) постачання послуг, місце постачання яких розташоване на митній території України, відповідно до ст. 186 ПКУ;

в) ввезення товарів на митну територію України;

г) вивезення товарів за межі митної території України;

г) постачання послуг з міжнародних перевезень пасажирів і багажу та вантажів залізничним, автомобільним, морським і річковим та авіаційним транспортом.

З метою оподаткування цим податком до операцій з ввезення товарів на митну територію України та вивезення товарів за межі митної території України прирівнюється поміщення товарів у будь-який митний режим, визначений Митним кодексом України.

База оподаткування операцій з постачання товарів/послуг визначається виходячи з їх договірної вартості з урахуванням загальнодержавних податків та зборів (крім акцизного податку на реалізацію суб'єктами господарювання роздрібної торгівлі підакцизних товарів, збору на обов'язкове державне пенсійне страхування, що справляється з вартості послуг стільникового рухомого зв'язку, податку на додану вартість та акцизного податку на спирт етиловий, що використовується виробниками - суб'єктами господарювання для виробництва лікарських засобів, у тому числі компонентів крові і вироблених з них препаратів (крім лікарських засобів у вигляді бальзамів та еліксирів).

При цьому база оподаткування операцій з постачання товарів/послуг не може бути нижчою ціни придбання таких товарів/послуг, база оподаткування операцій з постачання самостійно виготовлених товарів/послуг не може бути нижчою звичайних цін, а база оподаткування операцій з постачання необоротних активів не може бути нижчою балансової (залишкової) вартості за даними бухгалтерського обліку, що склалася станом на початок звітного (податкового) періоду, протягом якого здійснюються такі операції (у разі відсутності обліку необоротних активів - виходячи із звичайної ціни), за винятком:

- 1) товарів (послуг), ціни на які підлягають державному регулюванню;
- 2) газу, який постачається для потреб населення.

До складу договірної (контрактної) вартості включаються будь-які суми коштів, вартість матеріальних і нематеріальних активів, що передаються платнику податків безпосередньо покупцем або через будь-яку третю особу у зв'язку з компенсацією вартості товарів/послуг. До складу договірної (контрактної) вартості не включаються суми неустойки (штрафів та/або пені), три проценти річних та інфляційні, що отримані платником податку внаслідок невиконання або неналежного виконання договірних зобов'язань.

Ставки ПДВ встановлюються від бази оподаткування в таких розмірах:

- а) 20 відсотків;
- б) 0 відсотків (вивезення товарів за межі митної території України (експорт) міжнародні перевезення пасажирів і багажу та вантажів залізничним, автомобільним, морським і річковим та авіаційним транспортом, інші операції, передбачені ст.195 ПКУ);
- в) 7 відсотків (за операціями з постачання на митній території України та ввезення на митну територію України лікарських засобів, дозволених для виробництва і застосування в Україні; лікарських засобів,

медичних виробів та/або медичного обладнання, дозволених для застосування у межах клінічних випробувань)

Питання для самоконтролю:

1. Охарактеризуйте платників податку на додану вартість.
2. Проаналізуйте порядок реєстрації платників податку на додану вартість.
3. Що є об'єктом та базою оподаткування податком на додану вартість?
4. Назвіть ставки податку на додану вартість.

Тема . Податкове зобов'язання та податковий кредит

Питання до розгляду:

1. ***Податкове зобов'язання з податку на додану вартість.***
2. ***Податковий кредит з податку на додану вартість.***

1. Податкове зобов'язання з податку на додану вартість

Податкове зобов'язання з ПДВ – це загальна сума коштів, одержана (нарахована) платником податку в звітному (податковому) періоді; сума, яку платник податків повинен сплатити до бюджету на підставі, в порядку та в строки, визначені податковим законодавством.

Датою виникнення податкових зобов'язань з постачання товарів/послуг вважається дата, яка припадає на податковий період, протягом якого відбувається будь-яка з подій, що сталася раніше:

а) дата зарахування коштів від покупця/замовника на банківський рахунок платника податку як оплата товарів/послуг, що підлягають постачанню, а в разі постачання товарів/послуг за готівку – дата оприбуткування коштів у касі платника податку, а в разі відсутності такої – дата інкасації готівки у банківській установі, що обслуговує платника податку;

б) дата відвантаження товарів, а в разі експорту товарів – дата оформлення митної декларації, що засвідчує факт перетинання митного кордону України, оформлена відповідно до вимог митного законодавства,

а для послуг – дата оформлення документа, що засвідчує факт постачання послуг платником податку.

2. Податковий кредит з податку на додану вартість

Податковий кредит – сума, на яку платник податку на додану вартість має право зменшити податкове зобов'язання звітного (податкового) періоду.

До податкового кредиту відносяться суми податку, сплачені/нараховані у разі здійснення операцій з:

- а) придбання або виготовлення товарів та послуг;
- б) придбання (будівництво, спорудження, створення) необоротних активів;
- в) отримання послуг, наданих нерезидентом на митній території України, та в разі отримання послуг, місцем постачання яких є митна територія України;
- г) ввезення необоротних активів на митну територію України за договорами оперативного або фінансового лізингу;
- г) ввезення товарів та/або необоротних активів на митну територію України.

Датою віднесення сум податку до податкового кредиту вважається дата тієї події, що відбулася раніше:

- а) дата списання коштів з банківського рахунка платника податку на оплату товарів чи послуг;
- б) дата отримання платником податку товарів чи послуг.

Податковий кредит звітного періоду визначається виходячи з договірної (контрактної) вартості товарів чи послуг

Не відносяться до податкового кредиту суми податку, сплаченого (нарахованого) у зв'язку з придбанням товарів/послуг, не підтверджені зареєстрованими в Єдиному реєстрі податкових накладних податковими накладними / розрахунками коригування до таких податкових накладних чи непідтверджені митними деклараціями, іншими документами, передбаченими ПКУ.

Суми податку, сплачені (нараховані) у зв'язку з придбанням товарів чи послуг, зазначені в податкових накладних, зареєстрованих в Єдиному реєстрі податкових накладних з порушенням строку реєстрації, включаються до податкового кредиту за звітний податковий період, в якому зареєстровано податкові накладні, але не пізніше ніж через 1095 календарних днів з дати складення податкових накладних.

Сума податку, що підлягає перерахуванню до Державного бюджету України або бюджетному відшкодуванню, визначається як різниця між сумою податкового зобов'язання звітного періоду та сумою податкового кредиту такого звітного періоду. При позитивному значенні, така сума підлягає перерахуванню до бюджету у встановлені строки.

Питання для самоконтролю:

1. Обґрунтуйте сутність податкового зобов'язання з податку на додану вартість.
2. Коли виникає податкове зобов'язання?
3. Проаналізуйте сутність податкового кредиту з податку на додану вартість.
4. Коли виникає право на віднесення сум до податкового кредиту?
5. Як розраховується сума ПДВ, що підлягає перерахуванню до бюджету?

Тема. Податкова накладна та загальні положення її реєстрації

Питання до розгляду:

1. *Призначення та реквізити податкової накладної.*
2. *Порядок реєстрації податкових накладних.*

1. Призначення та реквізити податкової накладної

Податкова накладна є основним первинним документом для обліку податкових зобов'язань і податкового кредиту.

На дату виникнення податкових зобов'язань платник податку зобов'язаний скласти податкову накладну в електронній формі з використанням кваліфікованого електронного підпису або удосконаленого електронного підпису, що базується на кваліфікованому сертифікаті електронного підпису, уповноваженої платником особи відповідно до вимог Закону України «Про електронну ідентифікацію та електронні довірчі послуги» та зареєструвати її в Єдиному реєстрі податкових накладних у встановлений ПКУ термін.

У податковій накладній зазначаються в окремих рядках такі обов'язкові реквізити:

- порядковий номер податкової накладної;
- дата складання податкової накладної;
- повна або скорочена назва, зазначена у статутних документах юридичної особи або прізвище, ім'я та по батькові фізичної особи, зареєстрованої як платник податку на додану вартість, - продавця товарів чи послуг;
- податковий номер платника податку (продавця та покупця);
- повна або скорочена назва, зазначена у статутних документах юридичної особи або прізвище, ім'я та по батькові фізичної особи, зареєстрованої як платник податку на додану вартість, - покупця (отримувача) товарів чи послуг;
- опис (номенклатура) товарів чи послуг та їх кількість, обсяг;
- ціна постачання без урахування суми ПДВ;
- ставка податку та відповідна сума ПДВ в цифровому значенні;
- загальна сума коштів, що підлягають сплаті з урахуванням податку;
- код товару згідно з УКТ ЗЕД;
- індивідуальний податковий номер.

У разі звільнення від оподаткування у податковій накладній робиться запис «Без ПДВ». Для операцій, що оподатковуються, і операцій, звільнених від оподаткування, складаються окремі податкові накладні.

2. Порядок реєстрації податкових накладних

Оформлену податкову накладну підприємство-продавець зобов'язаний зареєструвати в Єдиному реєстрі податкових накладних та надати покупцю за його вимогою.

Підтвердженням підприємству-продавцю прийняття його податкової накладної до Єдиного реєстру податкових накладних є квитанція в електронному вигляді у текстовому форматі, яка надсилається протягом операційного дня.

Якщо надіслані для реєстрації у Єдиному реєстрі податкові накладні сформовано з порушенням вимог, а також у разі зупинення реєстрації податкової накладної, протягом операційного дня одночасно продавцю і покупцю надсилається квитанція в електронному вигляді у текстовому форматі про неприйняття їх в електронному вигляді або зупинення їх реєстрації із зазначенням причин.

Якщо протягом операційного дня не надіслано квитанції про прийняття або неприйняття (зупинення реєстрації) податкової накладної,

така податкова накладна вважається зареєстрованою в Єдиному реєстрі податкових накладних.

Датою та часом надання податкової накладної в електронному вигляді до центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну податкову політику, є дата та час, зафіксовані у квитанції.

Податкова накладна складається на кожне повне або часткове постачання товарів чи послуг, а також на суму коштів, що надійшли на поточний рахунок як попередня оплата (аванс).

При ритмічних поставках товарів підприємство-продавець може складати зведену податкову накладну на кожного покупця - платника ПДВ не пізніше останнього дня місяця, в якому здійснено такі постачання.

Покупцям - особам, що не зареєстровані як платники ПДВ зведена податкова накладна може складатись не пізніше останнього дня місяця, в якому здійснено такі постачання, з урахуванням всього обсягу постачання товарів чи послуг таким покупцям.

Ритмічним характером постачання вважається постачання товарів чи послуг одному покупцю два та більше разів на місяць.

Сума ПДВ, що зазначена у податковій накладній для підприємства-продавця є сумою податкового зобов'язання зі сплати ПДВ, що підлягає перерахуванню до бюджету.

Сума ПДВ, зазначена у податковій накладній для підприємства-покупця товарів чи послуг є підставою для нарахування сум податку, що відносяться до податкового кредиту.

Відсутність факту реєстрації платником податку - продавцем товарів чи послуг податкових накладних в Єдиному реєстрі податкових накладних не дає права покупцю на включення сум ПДВ до податкового кредиту та не звільняє підприємство-продавця від обов'язку включення суми ПДВ, вказаної в податковій накладній, до суми податкових зобов'язань за відповідний звітний період.

З метою отримання податкової накладної, зареєстрованих в Єдиному реєстрі податкових накладних, підприємство-покупець надсилає в електронному вигляді запит до Єдиного реєстру податкових накладних, за яким отримує в електронному вигляді повідомлення про реєстрацію податкової накладної та податкову накладну в електронному вигляді.

Реєстрація податкових накладних у Єдиному реєстрі податкових накладних повинна здійснюватися з урахуванням граничних строків:

- 1) для податкових накладних, складених з 1 до 15 календарного дня (включно) календарного місяця - до останнього дня (включно) календарного місяця, в якому вони складені;

2) для податкових накладних, складених з 16 до останнього календарного дня (включно) календарного місяця - до 15 календарного дня (включно) календарного місяця, наступного за місяцем, в якому вони складені;

3) для зведених податкових накладних - протягом 20 календарних днів, що настають за останнім календарним днем місяця, в якому вони складені.

Виявлення розбіжностей даних податкової декларації та даних Єдиного реєстру податкових накладних є підставою для проведення контролюючими органами документальної позапланової виїзної перевірки продавця та у відповідних випадках покупця товарів чи послуг.

Питання для самоконтролю:

1. Проаналізуйте призначення та реквізити податкової накладної.
2. Охарактеризуйте порядок реєстрації податкових накладних.
3. Які граничні терміни встановлені для реєстрації податкових накладних?

Тема: Електронне адміністрування податку на додану вартість

Питання до розгляду:

1. ***Сутність та порядок функціонування системи електронного адміністрування ПДВ.***
2. ***Розрахунки з бюджетом за податком на додану вартість.***

1. Сутність та порядок функціонування системи електронного адміністрування ПДВ

Система електронного адміністрування податку на додану вартість забезпечує автоматичний облік в розрізі платників податку:

1) суми податку, що містяться у складених та отриманих податкових накладних та розрахунках коригування, зареєстрованих в Єдиному реєстрі податкових накладних;

2) суми податку, сплачені платниками при ввезенні товару на митну територію України;

3) суми поповнення та залишку коштів на рахунках в системі електронного адміністрування податку на додану вартість;

4) суми податку, на яку платники мають право зареєструвати податкові накладні та розрахунки коригування до податкових накладних в Єдиному реєстрі податкових накладних;

5) інші показники.

Порядок електронного адміністрування податку на додану вартість встановлюється Кабінетом Міністрів України.

Платникам податку автоматично відкриваються рахунки в системі електронного адміністрування податку на додану вартість.

Платник податку має право зареєструвати податкові накладні виключно на суму податку ($\Sigma\text{Накл}$), обчислену за такою формулою:

$\Sigma\text{Накл} = \Sigma\text{НаклОтр} + \Sigma\text{Митн} + \Sigma\text{ПопРах} - \Sigma\text{НаклВид} - \Sigma\text{Відшкод} - \Sigma\text{Перевищ}$, де:

$\Sigma\text{НаклОтр}$ - загальна сума податку за отриманими платником податковими накладними, зареєстрованими в Єдиному реєстрі податкових накладних;

$\Sigma\text{Митн}$ - загальна сума податку, сплаченого платником при ввезенні товарів на митну територію України;

$\Sigma\text{ПопРах}$ - загальна сума поповнення рахунку в системі електронного адміністрування податку з поточного рахунку платника;

$\Sigma\text{НаклВид}$ - загальна сума податку за виданими платником податковими накладними, зареєстрованими в Єдиному реєстрі податкових накладних;

$\Sigma\text{Відшкод}$ - загальна сума податку, заявлена платником до бюджетного відшкодування;

$\Sigma\text{Перевищ}$ - загальна сума перевищення податкових зобов'язань, зазначених платником у поданих податкових деклараціях, над сумою податку, що міститься в складених таким платником податкових накладних, зареєстрованих в Єдиному реєстрі податкових накладних.

Якщо коштів на рахунку у системі електронного адміністрування, визначеного за даною формулою, не вистачає, то підприємство не може зареєструвати Податкову накладну, а зобов'язане попередньо поповнити цей рахунок на необхідну суму за рахунок коштів з власного поточного банківського рахунку.

Кошти, зараховані на рахунок платника в системі електронного адміністрування ПДВ, є коштами, які використовуються виключно у цілях, визначених Податковим кодексом України, та погашення податкового боргу з ПДВ.

2. Розрахунки з бюджетом за податком на додану вартість

Для перерахування податку до бюджету (податковому зобов'язанню) центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну податкову та митну політику, надсилає центральному органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері казначейського обслуговування бюджетних коштів, в якому відкриті рахунки платників у системі електронного адміністрування податку на додану вартість, реєстр платників, в якому зазначаються:

- 1) назва платника податку;
- 2) податковий номер та індивідуальний податковий номер платника;
- 3) звітний період;
- 4) сума податку, що підлягає перерахуванню до бюджету.

На підставі такого реєстру центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері казначейського обслуговування бюджетних коштів, в якому відкриті рахунки платників у системі електронного адміністрування ПДВ, не пізніше останнього дня строку, встановленого ПКУ для самостійної сплати податкових зобов'язань, перераховує суми податку до бюджету.

Якщо величина податкового кредиту перевищує суму податкового зобов'язання (тобто при від'ємному значенні показника) така сума:

- а) враховується у зменшення суми податкового боргу з податку, що виник за попередні звітні періоди;
- б) або підлягає бюджетному відшкодуванню за заявою платника у сумі податку, фактично сплаченій отримувачем товарів чи послуг;
- в) або зараховується до складу податкового кредиту наступного звітного періоду.

Платник податку, який має право на отримання бюджетного відшкодування та прийняв рішення про повернення суми бюджетного відшкодування, подає відповідному контролюючому органу податкову декларацію та заяву про повернення суми бюджетного відшкодування, яка відображається у податковій декларації.

Питання для самоконтролю:

1. Обґрунтуйте сутність системи електронного адміністрування податку на додану вартість.
2. Проаналізуйте порядок реєстрації податкових накладних в системі електронного адміністрування.

3. В яких цілях можуть використовуватися кошти, зараховані на рахунок платника в системі електронного адміністрування ПДВ?
4. Охарактеризуйте порядок перерахування податку на додану вартість до бюджету.

Тема: Облік розрахунків і звітність за податком на додану вартість

Питання до розгляду:

1. ***Відображення податкових зобов'язань та податкового кредиту з податку на додану вартість в системі рахунків бухгалтерського обліку.***
2. ***Порядок складання, подання податкової декларації та сплати податку на додану вартість.***

1. Відображення податкових зобов'язань та податкового кредиту з податку на додану вартість в системі рахунків бухгалтерського обліку

Бухгалтерський облік розрахунків за податком на додану вартість ведеться на балансовому рахунку 64 «Розрахунки за податками й платежами», субрахунку 641 «Розрахунки за податками», аналітичному рахунку «Розрахунки за ПДВ».

На субрахунку 643 «Податкові зобов'язання» ведеться облік сум податку на додану вартість, визначених, виходячи із суми одержаних авансів (попередньої оплати) за готову продукцію, товари, інші матеріальні цінності та нематеріальні активи, роботи, послуги, що підлягають відвантаженню (виконанню).

На субрахунку 644 «Податковий кредит» ведеться облік сум податку на додану вартість, виходячи із суми наданих авансів (попередньої оплати) за виробничі запаси, товари, інші матеріальні цінності та нематеріальні активи, роботи, послуги, що підлягають одержанню.

Відображення в обліку податкових зобов'язань та податкового кредиту з податку на додану вартість наведено в таблиці 4.1.

Таблиця 4.1

Кореспонденція рахунків з обліку податку на додану вартість

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
		Дебет	Кредит
1.	Одержано дохід від реалізації товарів покупцеві	361	702
2.	Відображено податкове зобов'язання з ПДВ	702	643
3.	Відображено собівартість реалізованих товарів	902	281
4.	Одержано товари від постачальника	281	631
5.	Відображено податковий кредит з ПДВ	644	631
6.	Нараховано пеню та штрафні санкції за несвоєчасну сплату ПДВ на підставі податкового повідомлення – рішення	948	641/ Розрахунки за ПДВ
7.	Сплачено з поточного рахунку в національній валюті пеню та штрафні санкції до бюджету	641/ Розрахунки за ПДВ	311

2. Порядок складання, подання податкової декларації та сплати податку на додану вартість

Усі платники податку на додану вартість подають податкову декларацію з ПДВ. Податкова звітність з податку на додану вартість подається до контролюючого органу всіма платниками в електронній формі з дотриманням умови щодо реєстрації електронного підпису підзвітних осіб у порядку, визначеному законодавством.

Податкова декларація з податку на додану вартість складається із вступної частини (обов'язкових реквізитів); службових полів; трьох розділів; обов'язкових додатків.

Вступна частина декларації призначена для заповнення обов'язкових реквізитів.

У розділі I «Податкові зобов'язання» відображаються загальні обсяги постачання (без ПДВ) звітного періоду, які:

- оподатковуються за основною ставкою, крім ввезення товарів на митну територію України;
- оподатковуються за ставкою 7%;
- оподатковуються за нульовою ставкою;
- звільнені від оподаткування, тимчасово звільнені від оподаткування, звільнені від оподаткування відповідно до міжнародних договорів, не є об'єктом оподаткування (угод);
- оподатковуються послуг, спожиті платником за межами митної території України.

До розділу II «Податковий кредит» включаються обсяги придбання (виготовлення, будівництва, спорудження, створення) з податком на додану вартість або без податку на додану вартість товарів/послуг, необоротних активів на митній території України, ввезених на митну територію України товарів, необоротних активів, отриманих на митній території України від нерезидента послуг з метою їх подальшого використання у межах господарської діяльності платника податку, а також тих, які не призначаються для використання у господарській діяльності або придбані з метою використання для постачання послуг за межами митної території України, та послуг, що здійснюються за межами митної території України з урахуванням їх місця постачання, окремо за напрямками використання (здійснення операцій, які підлягають оподаткуванню, звільнені від оподаткування, не є об'єктом оподаткування).

У розділі III «Розрахунки за звітний період» наведені підсумкові рядки. Заповнюється цей розділ розрахунково на підставі даних розділів I та II податкової декларації. Також значення деяких рядків цього розділу переносяться з податкової декларації з ПДВ попереднього (звітного) періоду.

Додатки подаються як складова частина податкової звітності лише у випадку заповнення відповідного рядка. Коди обов'язкових додатків, які потрібно подавати разом з декларацією з ПДВ при заповненні відповідних її рядків, занесені до спеціально введеної графи «Код додатка». Як наслідок, при проставлянні значення в рядку, графа якого містить посилання на наявність додатка, надання останнього в складі декларації з ПДВ є обов'язковим.

Звітним (податковим) періодом з ПДВ є один календарний місяць, а і тільки у деяких випадках - календарний квартал.

Тобто, податкова декларація подається за базовий звітний (податковий) період, що дорівнює календарному місяцю, протягом 20 календарних днів, що настають за останнім календарним днем звітного (податкового) місяця (п.203.1 ст.203 ПКУ). Якщо останній день строку подання податкової декларації припадає на вихідний або святковий день, то останнім днем строку вважається операційний (банківський) день, що настає за вихідним або святковим днем (п.49.20 ст.49 ПКУ).

Сума податкового зобов'язання, зазначена платником податку в поданій ним податковій декларації, підлягає сплаті протягом 10 календарних днів, що настають за останнім днем відповідного граничного терміну, передбаченого для подання податкової декларації (п.203.2 ст.203 ПКУ).

Якщо граничний строк сплати податкового зобов'язання припадає на вихідний або святковий день, то останнім днем податкового зобов'язання вважається операційний (банківський) день, що настає за вихідним або святковим днем (п.57.1 ст.57 ПКУ).

Питання для самоконтролю:

1. Проаналізуйте порядок відображення податкових зобов'язань в системі рахунків бухгалтерського обліку.
2. Охарактеризуйте порядок відображення в обліку податкового кредиту з ПДВ.
3. Обґрунтуйте порядок складання, подання податкової декларації та сплати податку на додану вартість.

Тема. Акцизний податок

Питання до розгляду:

1. *Платники акцизного податку. Об'єкт оподаткування. Підакцизні товари та ставки податку.*
2. *Облік розрахунків та звітність за акцизним податком.*

1. Платники акцизного податку. Об'єкт оподаткування. Підакцизні товари та ставки податку

Акцизний податок – непрямий податок на споживання окремих видів товарів (продукції), визначених Податковим кодексом як підакцизні, що включається до ціни таких товарів (продукції).

Відповідно до розділу VI «Акцизний податок» Податкового кодексу України платниками акцизного податку є виробники підакцизних товарів та замовники; імпортери підакцизних товарів; реалізатори і постачальники підакцизних товарів.

Об'єктами оподаткування є виробництво, реалізація або ввезення на митну територію України підакцизних товарів.

До підакцизних товарів належать: спирт етиловий та інші спиртові дистиляти, алкогольні напої, пиво (крім квасу "живого" бродіння); тютюнові вироби, тютюн та промислові замінники тютюну; рідини, що

використовуються в електронних сигаретах; пальне, у тому числі товари (продукція), що використовуються як пальне для заправлення транспортних засобів; (наприклад: нафтопродукти, скраплений газ, моторне паливо); автомобілі легкові, кузови до них, причепа та напівпричепа, мотоцикли, транспортні засоби, призначені для перевезення 10 осіб і більше, транспортні засоби для перевезення вантажів; електрична енергія.

Податковим кодексом України пропонується базу оподаткування акцизним податком визначати при застосуванні:

1) адвалорної ставки – виходячи з вартості підакцизних товарів за максимальними роздрібними цінами, без урахування суми акцизного податку та податку на додану вартість;

2) специфічних ставок – виходячи із суми метричних одиниць виміру, ваги, об'єму, кількості або іншого натурального показника;

3) комбінованої ставки – одночасного використання платниками податку адвалорної та специфічної ставки.

2. Облік розрахунків та звітність за акцизним податком

Бухгалтерський облік розрахунків за акцизним податком ведеться на балансовому рахунку 64 «Розрахунки за податками й платежами», субрахунку 641 «Розрахунки за податками», аналітичному рахунку «Розрахунки за акцизним податком». Відображення в обліку розрахунків за акцизним податком наведено в таблиці 4.2.

Таблиця 4.2

Кореспонденція рахунків з обліку акцизного податку

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
		Дебет	Кредит
1.	Одержано дохід від реалізації підакцизних товарів покупцеві	361	702
2.	Відображено податкове зобов'язання з ПДВ	702	643
	Відображено податкове зобов'язання за акцизним податком	702	641/ Розрахунки за акцизним податком
3.	Відображено собівартість реалізованих товарів	902	281
4.	Сплачено з поточного рахунку акцизний податок	641/ Розрахунки за акцизним податком	311

Для обліку податкових зобов'язань з акцизного податку оформляється акцизна накладна, яка реєструється в Єдиному реєстрі акцизних накладних.

Платники податку подають щомісяця не пізніше 20 числа наступного звітного (податкового) періоду контролюючому органу за місцем реєстрації декларацію з акцизного податку. Базовим податковим періодом для сплати акцизного податку є один календарний місяць.

Сума податку перераховується платниками акцизного податку протягом 10 календарних днів, що настають за останнім днем відповідного граничного терміну, передбаченого для подання податкової декларації за місячний податковий період.

Питання для самоконтролю:

1. Обґрунтуйте сутність акцизного податку.
2. Назвіть платників акцизного податку.
3. Які товари належать до підакцизних?

Тема. Екологічний податок і рентна плата

Питання до розгляду:

1. *Платники, порядок обчислення, обліку і звітності екологічного податку.*
2. *Сутність, склад, порядок подання декларації і строки сплати рентної плати.*

1. Платники, порядок обчислення, обліку і звітності екологічного податку

Екологічний податок - загальнодержавний обов'язковий платіж, що справляється з фактичних обсягів викидів у атмосферне повітря, скидів у водні об'єкти забруднюючих речовин, розміщення відходів, фактичного обсягу радіоактивних відходів, що тимчасово зберігаються їх виробниками, фактичного обсягу утворених радіоактивних відходів, а також з фактичного обсягу радіоактивних відходів, накопичених до 1 квітня 2009 року.

Існування екологічного податку зумовлено необхідністю часткової компенсації негативного впливу на природу різного роду шкідливих та небезпечних факторів, що виникають у процесі господарської діяльності суб'єктів. У зв'язку з тим, що такий вплив є об'єктивно неминучим, передбачено економічне стимулювання суб'єктів господарювання до скорочення забруднення навколишнього середовища.

Екологічний податок зобов'язані сплачувати усі юридичні особи, якщо їх діяльність призводить до викидів шкідливих речовин у повітря; скидів шкідливих речовин до річок, ставків, озер, каналів, водосховищ, моря чи підземних вод; розміщення відходів; утворення радіоактивних відходів, їх тимчасове зберігання понад строк, встановлений особливими умовами ліцензії.

Ставки екологічного податку наведені в ПКУ та встановлюються окремо для різних видів забруднення навколишнього середовища.

Суми податку обчислюються його платниками за податковий (звітний) квартал. Платники екологічного податку складають і подають податкові декларації протягом 40 календарних днів, що настають за останнім календарним днем податкового (звітного) кварталу, до контролюючих органів та сплачують податок протягом 10 календарних днів, що настають за останнім днем граничного строку подання податкової декларації.

У разі якщо під час провадження господарської діяльності платником податку здійснюються різні види забруднення навколишнього природного середовища та/або забруднення різними видами забруднюючих речовин, то такий платник зобов'язаний визначати суму податку окремо за кожним видом забруднення та/або за кожним видом забруднюючої речовини.

Облік фактичних обсягів викидів забруднювальних речовин ведеться в журналах обліку за формами ПОД-1 «Журнал обліку стаціонарних джерел забруднення та їх характеристик»; ПОД-2 «Журнал обліку виконання заходів з метою охорони атмосферного повітря»; ПОД-3 «Журнал обліку роботи газоочисних та пиловловлюючих установок»; ПОД-11 «Журнал обліку водоспоживання водовимірювальними приладами та обладнаннями»; ПОД-12 «Журнал обліку водоспоживання побічними методами»; ПОД - 13 «Журнал обліку якості зворотних вод, що скидаються»; 1 - ВТ «Облік відходів, пакувальних матеріалів та тари».

Бухгалтерський облік розрахунків за екологічним податком ведеться на балансовому рахунку 64 «Розрахунки за податками й платежами», субрахунку 641 «Розрахунки за податками», аналітичному рахунку

«Розрахунки за екологічним податком». Бухгалтерські проведення щодо обліку розрахунків за екологічним податком наведено у табл. 4.3.

Таблиця 4.3

Кореспонденція рахунків з обліку екологічного податку

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
		Дебет	Кредит
1.	Нараховано екологічний податок	23, 92	641/ Розрахунки за екологічним податком
2.	Сплачено з поточного рахунку екологічний податок	641/ Розрахунки за екологічним податком	311

Аналітичний облік розрахунків з бюджетом за екологічним податком ведеться:

- за викиди в атмосферне повітря окремих забруднюючих речовин стаціонарними джерелами забруднення - в розрізі стаціонарних джерел забруднення;

- за скиди окремих забруднюючих речовин у водні об'єкти - в розрізі водних об'єктів;

- за розміщення окремих видів надзвичайно небезпечних відходів - в розрізі рівнів небезпечності відходів та місць, відведених під звалища.

2. Сутність, склад, порядок подання декларації і строки сплати рентної плати

Рентна плата – це загальнодержавний податок, який справляється за користування надрами для видобування корисних копалин і в цілях, не пов'язаних з видобуванням корисних копалин, користування радіочастотним ресурсом України, спеціальне використання води та лісових ресурсів, транспортування нафти і нафтопродуктів, природного газу та аміаку територією України.

Рентна плата складається з:

1) рентної плати за користування надрами для видобування корисних копалин;

2) рентної плати за користування надрами в цілях, не пов'язаних з видобуванням корисних копалин;

3) рентної плати за користування радіочастотним ресурсом України;

4) рентної плати за спеціальне використання води;

5) рентної плати за спеціальне використання лісових ресурсів;

б) рентної плати за транспортування нафти і нафтопродуктів магістральними нафтопроводами та нафтопродуктопроводами, транзитне транспортування трубопроводами аміаку територією України.

Бухгалтерський облік розрахунків за рентною ведеться на балансовому рахунку 64 «Розрахунки за податками й платежами», субрахунку 641 «Розрахунки за податками», аналітичному рахунку «Розрахунки за рентною платою». Бухгалтерські проведення щодо обліку розрахунків за рентною платою наведено у табл. 4.4.

Таблиця 4.4

Кореспонденція рахунків з обліку рентної плати

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
		Дебет	Кредит
1.	Нараховано рентну плату	92	641/ Розрахунки за рентною платою
2.	Сплачено з поточного рахунку рентну плату	641/ Розрахунки за рентною платою	311

Базовий податковий (звітний) період для рентної плати дорівнює календарному кварталу, а для рентної плати за користування надрами для видобування корисних копалин за видобування нафти, конденсату, природного газу, у тому числі газу, розчиненого у нафті (нафтового (попутного) газу), етану, пропану, бутану, рентної плати за користування радіочастотним ресурсом України та рентної плати за транспортування нафти і нафтопродуктів магістральними нафтопроводами та нафтопродуктопроводами, транзитне транспортування трубопроводами аміаку територією України, дорівнює календарному місяцю.

Платники рентної плати самостійно обчислюють суму податкових зобов'язань з рентної плати і до закінчення граничного строку подання податкових декларацій за податковий (звітний) період, подають до відповідного контролюючого органу податкову декларацію з відповідними додатками. Сума податкових зобов'язань з рентної плати, визначена у податковій декларації за податковий (звітний) період, сплачується платником до бюджету протягом 10 календарних днів після закінчення граничного строку подання такої податкової декларації.

Питання для самоконтролю:

1. Охарактеризуйте порядок обчислення та відображення в обліку екологічного податку.
2. Обґрунтуйте сутність, склад та порядок відображення в обліку рентної плати.

Розділ 5

Облік і звітність місцевих податків і зборів

Тема. Оподаткування суб'єктів малого бізнесу

Питання до розгляду:

- 1. *Поняття малого підприємництва та спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності.***
- 2. *Облік розрахунків за єдиним податком.***

1. Поняття малого підприємництва та спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності

Мале підприємництво – це самостійна, систематична ініціативна господарська діяльність малих підприємств та громадян-підприємців (фізичних осіб), що проводиться на власний ризик з метою отримання прибутку, є обов'язковим елементом ринку, важливим фактором розвитку та ефективного функціонування економіки.

Суб'єкт господарювання – це зареєстрована у встановленому законодавством порядку юридична особа незалежно від її організаційно-правової форми та форми власності, яка здійснює господарську діяльність, крім органів державної влади та органів місцевого самоврядування, а також фізична особа – суб'єкт підприємницької діяльності.

Суб'єкти малого підприємництва – це фізичні особи, зареєстровані у встановленому законом порядку як суб'єкти підприємницької діяльності або юридичні особи – суб'єкти підприємницької діяльності будь-якої організаційно-правової форми та форми власності, в яких середньооблікова чисельність працюючих за звітний період (календарний рік) не перевищує 50 осіб та обсяг річного валового доходу не перевищує встановленої межі.

Суб'єкти малого підприємництва можуть обирати загальну або спрощену систему оподаткування, обліку та звітності.

Спеціальний податковий режим – система заходів, що визначає особливий порядок оподаткування окремих категорій господарюючих суб'єктів.

Спрощена система оподаткування – це особливий механізм справляння податків і зборів, що встановлює заміну сплати окремих

податків і зборів (п. 297.1 ст.297 ПКУ) на сплату єдиного податку з одночасним веденням спрощеного обліку і звітності.

Юридична особа або фізична особа – підприємець може самостійно обрати спрощену систему оподаткування, якщо та особа відповідає вимогам п.291.4 Податкового Кодексу України та реєструється платником єдиного податку у встановленому порядку.

Платник єдиного податку – це суб'єкти малого підприємництва, який скористався правом переходу на спрощену систему оподаткування, обліку та звітності і про нього внесені дані до Реєстру платників єдиного податку.

Суб'єкти господарювання, які застосовують спрощену систему оподаткування, обліку та звітності, поділяються на такі групи платників єдиного податку:

1) перша група – фізичні особи-підприємці, які здійснюють винятково роздрібний продаж товарів із торговельних місць на ринках та/або провадять господарську діяльність з надання побутових послуг населенню, не використовують працю найманих осіб, обсяг доходу яких протягом календарного року не перевищує 167 розмірів мінімальної заробітної плати, встановленої законом на 01 січня звітного року.

2) друга група – фізичні особи-підприємці, які здійснюють господарську діяльність з надання послуг, у тому числі побутових, платникам єдиного податку та/або населенню, виробництво та/або продаж товарів, діяльність у сфері ресторанного господарства, за умови, що протягом календарного року відповідають сукупності таких критеріїв:

а) не використовують працю найманих осіб або кількість осіб, які перебувають з ними у трудових відносинах, одночасно не перевищує 10 осіб;

б) обсяг доходу не перевищує 834 розміри мінімальної заробітної плати, встановленої законом на 01 січня звітного року.

3) третя група – до цієї групи належать:

а) фізичні особи-підприємці, які не використовують працю найманих осіб або кількість осіб, які перебувають з ними у трудових відносинах, не обмежена;

б) фізичні особи-підприємці, які надають посередницькі послуги з купівлі, продажу, оренди та оцінювання нерухомого майна, а також здійснюють діяльність з виробництва, постачання, продажу (реалізації) ювелірних та побутових виробів з дорогоцінних металів, дорогоцінного каміння, дорогоцінного каміння органічного утворення та напівдорогоцінного каміння

б) юридичні особи – суб'єкти підприємницької діяльності будь-якої організаційно-правової форми,

Обсяг доходу платників податку 3-ої групи не повинен перевищувати 1167 розмірів мінімальної заробітної плати, встановленої законом на 01 січня звітного року.

4) четверта група – сільськогосподарські товаровиробники:

а) юридичні незалежно від організаційно-правової форми, у яких частка сільськогосподарського товарного виробництва за попередній податковий (звітний) рік дорівнює або перевищує 75 відсотків обсягу доходу за рік;

б) фізичні особи-підприємці, які провадять діяльність виключно в межах фермерського господарства, за умови виконання сукупності таких вимог:

1) здійснюють виключно вирощування, відгодовування с/г продукції, збирання, вилов, переробку такої власної вирощеної або відгодованої продукції та її продаж;

2) проводять господарську діяльність (крім постачання) за місцем податкової адреси;

3) не використовують працю найманих осіб;

4) членами фермерського господарства такої фізичної особи є лише члени її сім'ї;

5) площа с/г угідь та/або земельного водного фонду у власності та /або користуванні членів фермерського господарства становить не менше 2-ох гектарів, але не більше 20 гектарів.

2. Облік розрахунків за єдиним податком

Для першої групи платників єдиного податку фіксована ставка не може перевищувати 10% розміру прожиткового мінімуму для працездатної особи, встановленої законом на 1 січня податкового (звітного) року.

Для другої групи платників єдиного податку фіксована ставка не може перевищувати 20% розміру мінімальної заробітної плати, встановленої законом на 1 січня податкового (звітного) року.

Для платників третьої групи встановлюється відсоткова ставка єдиного податку і застосовується у розмірі:

1) 3% доходу – у разі сплати податку на додану вартість згідно з Податковим Кодексом;

2) 5% доходу – у разі включення податку на додану вартість до складу єдиного податку.

За ставкою (5%) оподатковується дохід фізичних осіб-підприємців, які надають посередницькі послуги з купівлі, продажу, оренди та оцінювання нерухомого майна, а також здійснюють діяльність з виробництва, постачання, продажу (реалізації) ювелірних та побутових виробів з дорогоцінних металів, дорогоцінного каміння, дорогоцінного каміння органогенного утворення та напівдорогоцінного каміння.

Доходом фізичної особи визнається дохід отриманий протягом звітного періоду в грошовій, матеріальній або нематеріальній формі. При цьому до доходу не включаються отримані такою фізичною особою пасивні доходи у вигляді процентів, дивідендів, роялті, страхові виплати і відшкодування, а також доходи отримані від продажу рухомого та нерухомого майна, яке належить фізичній особі та використовується в її господарській діяльності. До суми доходу за звітний період включаються сума кредиторської заборгованості, за якою минув строк позовної давності, та вартість безоплатно отриманих протягом звітного періоду товарів (робіт, послуг).

Об'єктом оподаткування для платників єдиного податку четвертої групи є площа сільськогосподарських угідь (ріллі, сіножатей, пасовищ і багаторічних насаджень) або земель водного фонду (внутрішніх водойм, озер, ставків, водосховищ), що перебуває у власності сільськогосподарського товаровиробника або надана йому у користування, у тому числі на умовах оренди.

Базою оподаткування для платників єдиного податку четвертої групи сільськогосподарських товаровиробників є нормативна грошова оцінка одного гектара сільськогосподарських угідь (ріллі, сіножатей, пасовищ і багаторічних насаджень), з урахуванням коефіцієнта індексації, визначеного станом на 1 січня базового податкового (звітного) року.

Для платників єдиного податку четвертої групи розмір ставок податку з одного гектара сільськогосподарських угідь та/або земель водного фонду залежить від категорії (типу) земель, їх розташування.

Платники єдиного податку першої і другої груп сплачують єдиний податок шляхом здійснення авансового внеску не пізніше 20 числа (включно) поточного місяця. Такі платники єдиного податку можуть здійснити сплату єдиного податку авансовим внеском за весь податковий (звітний) період (квартал, рік), але не більш як до кінця поточного звітного року.

Платники єдиного податку третьої групи сплачують єдиний податок протягом 10 календарних днів після граничного строку подання податкової декларації за податковий (звітний) квартал.

Платники єдиного податку четвертої групи визначають суму податку щороку станом на 1 січня, а сплачують єдиний податок щокварталу протягом 30 календарних днів, що настають за останнім календарним днем податкового (звітного) кварталу, у розмірах від річної суми:

- у 1-у кварталі - 10 %;
- у 2-у кварталі - 10 %;
- у 3-у кварталі - 50 %;
- у 4-у кварталі - 30 %.

Платники єдиного податку першої і другої груп та платники єдиного податку третьої групи (фізичні особи - підприємці), які не є платниками податку на додану вартість, ведуть Книгу обліку доходів шляхом щоденного за підсумками робочого дня відображення отриманих доходів. Платники єдиного податку третьої групи (фізичні особи - підприємці), які є платниками податку на додану вартість, ведуть облік доходів та витрат. Нарахування та сплату податку платниками єдиного податку третьої групи (юридичними особами), які використовують дані спрощеного бухгалтерського обліку щодо доходів і витрат, відображено в табл. 5.1

Таблиця 5.1

Відображення в обліку нарахування та сплати єдиного податку

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
		Дебет	Кредит
1.	Нараховано єдиний податок	92	641
2.	Сплачено з поточного рахунку єдиний податок	641	311

Питання для самоконтролю:

1. Дайте визначення поняттю «мале підприємництво».
2. Які суб'єкти господарювання належать до суб'єктів малого підприємництва?
3. Дайте визначення поняттю «платник єдиного податку».
4. На які групи поділяються платники єдиного податку? Дайте їм характеристику.
5. Проаналізуйте порядок нарахування та сплати єдиного податку.

Тема: Податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки

Питання до розгляду:

- 1. Суть та загальні положення оподаткування нерухомого (житлового і нежитлового) майна.***
- 2. Порядок обчислення, звітності, обліку і сплати податку на нерухоме майно, відмінного від земельної ділянки.***

1. Суть та загальні положення оподаткування нерухомого (житлового і нежитлового) майна

Податок на майно нараховується та сплачується відповідно до норм розділу XII «Податок на майно» Податкового кодексу України.

Податок на майно складається з:

- 1) податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки;
- 2) транспортного податку;
- 3) плати за землю.

Платниками податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки є фізичні та юридичні особи, в тому числі нерезиденти, які є власниками об'єктів житлової та/або нежитлової нерухомості.

Об'єктом оподаткування є об'єкт оподаткування житлової та нежитлової нерухомості, в тому числі його частка.

Базою оподаткування є загальна площа об'єкта житлової та нежитлової нерухомості.

Для фізичних осіб база оподаткування обчислюється контролюючим органом на підставі даних Державного реєстру речових прав на нерухоме майно, та/або на підставі оригіналів документів на право власності.

Юридичні особи базу оподаткування обчислюють самостійно виходячи із загальної площі кожного окремого об'єкта оподаткування на підставі документів, що підтверджують право власності на такий об'єкт.

Базовим податковим (звітним) періодом сплати податку на нерухомість, відмінної від земельної ділянки є календарний рік.

2. Порядок обчислення, звітності, обліку і сплати податку на нерухоме майно, відмінного від земельної ділянки

Ставки податку для об'єктів житлової та/або нежитлової нерухомості, що перебувають у власності фізичних та юридичних осіб, встановлюються за рішенням сільської, селищної або міської ради в

залежності від місця розташування (зональності) та типів таких об'єктів нерухомості у розмірі, що не перевищує 1,5% розміру мінімальної заробітної плати, встановленої законом на 1 січня звітного (податкового) року, за 1 кв. метр бази оподаткування.

База оподаткування об'єкта житлової нерухомості, що перебувають у власності фізичної особи – платника податку, зменшується:

- 1) для квартир (незалежно від їх кількості) – на 60 кв. метрів;
- 2) для житлових будинків (незалежно від їх кількості) – на 120 кв. метрів;
- 3) для різних типів об'єктів житлової нерухомості (у разі одночасного перебування у власності платника податку квартири та житлового будинку) – на 180 кв. метрів.

Сільські, селищні, міські ради можуть збільшувати граничну межу житлової нерухомості, на яку зменшується база оподаткування, встановлена цим підпунктом.

Пільги з податку, що сплачується на відповідній території з об'єктів житлової нерухомості, для фізичних осіб не надаються на:

- 1) об'єкт/об'єктів оподаткування, якщо площа такого/таких об'єктів перевищує п'ятикратний розмір неоподатковуваної площі, встановленої Податковим кодексом;
- 2) об'єкта/об'єктів оподаткування, що використовуються їх власниками з метою одержання доходів (здаються в оренду, лізинг, позичку, використовуються у підприємницькій діяльності).

Податкове повідомлення-рішення про сплату суми податку та відповідні платіжні реквізити надсилаються платнику податку – фізичній особі контролюючим органом за місцем його податкової адреси до 1 липня року, що настає за базовим податковим (звітним) періодом (роком).

Платники податку – юридичні особи самостійно обчислюють суму податку станом на 1 січня звітного року і до 20 лютого цього ж року подають контролюючому органу за місцезнаходженням об'єкта оподаткування декларацію за встановленою формою і з розбивкою річної суми рівними частками поквартально.

Платники податку мають право звернутися з письмовою заявою до контролюючого органу за місцем проживання для проведення звірки даних щодо:

- 1) об'єктів житлової та нежитлової нерухомості, що перебувають у власності платника податку;
- 2) розміру загальної площі об'єктів житлової та нежитлової нерухомості, що перебувають у власності платника податку;
- 3) права на користування пільгою із сплати податку;

- 4) розміру ставки податку;
- 5) нарахованої суми податку.

У разі виявлення розбіжностей між даними контролюючих органів та даними, підтвердженими платником податку на підставі оригіналів відповідних документів, проводиться перерахунок суми податку. Попереднє податкове повідомлення-рішення вважається скасованим.

Податкове зобов'язання за звітний рік з податку сплачується:

- а) фізичними особами – протягом 60 днів з дня вручення податкового повідомлення-рішення;
- б) юридичними особами – авансовими внесками щокварталу до 30 числа місяця, що настає за звітним кварталом.

В бухгалтерському обліку нарахування та сплата податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, відображається наступним чином, табл. 5.2.

Таблиця 5.2

Відображення в обліку операцій з нарахування та сплати податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
		Дебет	Кредит
1.	Нараховано податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки	92	641
2.	Сплачено з поточного рахунку податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки	641	311

Питання для самоконтролю:

1. Проаналізуйте склад податку на майно.
2. Що є об'єктом та базою оподаткування податком на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки?
3. Охарактеризуйте порядок обчислення податку на нерухоме майно, відмінного від земельної ділянки.
4. Обґрунтуйте порядок сплати податку на нерухоме майно, відмінного від земельної ділянки.
5. Проаналізуйте порядок відображення в обліку нарахування та сплати податку на нерухоме майно, відмінного від земельної ділянки.

Тема: Транспортний податок і туристичний збір

Питання до розгляду:

- 1. Платники, порядок обчислення, звітності, обліку і сплати транспортного податку.***
- 2. Платники, порядок обчислення, звітності, обліку і сплати туристичного збору.***

1. Платники, порядок обчислення, звітності, обліку і сплати транспортного податку

Платниками транспортного податку є фізичні та юридичні особи, в тому числі нерезиденти, які мають зареєстровані в Україні згідно з чинним законодавством власні легкові автомобілі.

Об'єктом оподаткування є легкові автомобілі, з року випуску (який зазначається в супровідних документах на придбання авто або про рік випуску можна дізнатися за номером кузова VIN-кодом) яких минуло не більше п'яти років (включно) та середньо ринкова вартість яких становить 375 розмірів мінімальної заробітної плати, встановленої законом на 01 січня календарного року.

Базою оподаткування є легковий автомобіль, що є об'єктом оподаткування.

Базовий податковий (звітний) період дорівнює календарному року.

Ставка податку встановлюється у розрахунку на календарний рік у розмірі 25 000 гривень за кожен легковий автомобіль

Обчислення суми податку з об'єкта оподаткування фізичних осіб здійснюється контролюючим органом за місцем реєстрації платника податку.

Податкове повідомлення-рішення про сплату суми податку та відповідні платіжні реквізити надсилаються платнику податку контролюючим органом за місцем його реєстрації до 1 липня року базового податкового (звітного) періоду (року).

Щодо об'єктів оподаткування, придбаних протягом року, податок сплачується фізичною особою-платником починаючи з місяця, в якому виникло право власності на такий об'єкт.

Платники податку – юридичні особи самостійно обчислюють суму податку станом на 1 січня звітного року і до 20 лютого цього ж року подають контролюючому органу за місцем реєстрації об'єкта

оподаткування декларацію за встановленою формою з розбивкою річної суми рівними частками поквартально.

У Податковій декларації з транспортного податку юридичними особами вказується: міжнародний ідентифікаційний номер транспортного засобу (VIN-код), марка транспортного засобу, модель транспортного засобу, рік випуску транспортного засобу (дата виготовлення), тип пального, об'єм циліндрів двигуна (куб. см), дата реєстрації / перереєстрації / зняття з обліку транспортного засобу, кількість місяців володіння транспортним засобом у звітному році та загальна річна сума транспортного податку, яка підлягає сплаті за даними платника.

Транспортний податок сплачується:

а) фізичними особами – протягом 60 днів з дня вручення податкового повідомлення-рішення;

б) юридичними особами – авансовими внесками щокварталу до 30 числа місяця, що настає за звітним кварталом, які відображаються в річній податковій декларації.

В бухгалтерському обліку нарахування та сплата транспортного податку відображається наступним чином, табл. 5.3.

Таблиця 5.3

Відображення в обліку операцій з нарахування та сплати
транспортного податку

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
		Дебет	Кредит
1.	Нараховано транспортний податок	92, 93	641
2.	Сплачено з поточного рахунку транспортний податок	641	311

2. Платники, порядок обчислення, звітності, обліку і сплати туристичного збору

Туристичний збір – це місцевий збір, кошти від якого зараховуються до місцевого бюджету.

Платниками збору є громадяни України, іноземці, а також особи без громадянства, які перебувають на території адміністративно-територіальної одиниці, на якій діє рішення сільської, селищної та міської ради про встановлення туристичного збору, та отримують послуги з тимчасового проживання (ночівлі) із зобов'язанням залишити місце перебування в зазначений строк.

Платниками збору не можуть бути особи, які:

а) мають постійне місце проживання у даному пункті;

б) прибули у відрядження;

в) інваліди, діти-інваліди та особи, що супроводжують інвалідів І групи або дітей-інвалідів (не більше одного супроводжувачого);

г) ветерани війни;

г) учасники ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС тощо.

Об'єктом справляння збору є місця проживання (ночівлі). Базою справляння збору є загальна кількість діб тимчасового розміщення у місцях проживання (ночівлі).

Ставка туристичного збору встановлюється за рішенням відповідної селищної чи міської ради за кожну добу тимчасового розміщення особи у місцях проживання (ночівлі) у розмірі до 0,5% для внутрішнього туризму та до 5% для в'їзного туризму від розміру мінімальної заробітної плати, встановленої на 01 січня звітного року для однієї особи за одну добу.

Внутрішній туризм – тимчасовий виїзд чи подорож усередині своєї країни громадян та осіб, що постійно проживають в межах своєї країни, без заняття оплачуваною діяльністю в місці тимчасового перебування на території країни з місць свого постійного проживання для відпочинку, задоволення пізнавальних інтересів, занять спортом тощо.

В'їзний туризм (іноземний туризм) – подорожі в межах країни осіб, які постійно не проживають на її території.

Платники збору сплачують суму збору авансовим внеском перед тимчасовим розміщенням у місцях проживання (ночівлі).

Згідно з рішенням сільської, селищної, міської ради або ради об'єднаної територіальної громади, що створена згідно із законом та перспективним планом формування територій громад, справляння збору може здійснюватися:

а) адміністраціями готелів, кемпінгів, мотелів, гуртожитків для приїжджих та іншими закладами готельного типу, санаторно-курортними закладами;

б) квартирно-посередницькими організаціями, які направляють неорганізованих осіб на поселення у будинки (квартири), що належать фізичним особам на праві власності або на праві користування за договором найму;

в) юридичними особами або фізичними особами - підприємцями, які уповноважуються сільською, селищною, міською радою або радою об'єднаних територіальних громад, що створені згідно із законом та перспективним планом формування територій громад, справляти збір на умовах договору, укладеного з відповідною радою.

Базовий податковий (звітний) період дорівнює календарному кварталу.

Сума туристичного збору, обчислена відповідно до податкової декларації туристичного збору за звітний (податковий) квартал, сплачується щоквартально, у визначений для квартального звітного (податкового) періоду строк, за місцезнаходженням податкових агентів.

Бухгалтерський облік розрахунків з туристичного збору наведено в табл. 5.4.

Таблиця 5.4

Відображення в обліку розрахунків з туристичного збору

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
		Дебет	Кредит
1.	Відображено дохід від надання послуг з проживання в номері	361	703
2.	Відображено податкові зобов'язання з ПДВ	703	643
3.	Нараховано туристичний збір	703	642
4.	Сплачено туристичний збір	301	361
5.	Сплачено туристичний збір до бюджету	642	311

Питання для самоконтролю:

1. Проаналізуйте платників транспортного податку, об'єкт та базу оподаткування.
2. Охарактеризуйте порядок обчислення та сплати транспортного податку.
3. Обґрунтуйте облік та звітність за транспортним податком.
4. Проаналізуйте платників туристичного збору, об'єкт та базу оподаткування.
5. Обґрунтуйте порядок обчислення та сплати туристичного збору.
6. Охарактеризуйте порядок відображення в обліку розрахунків з туристичного збору.

Тема: Плата за землю

Питання до розгляду:

1. ***Платники, об'єкт та база оподаткування платою за землю.***
2. ***Порядок обчислення, звітності і обліку плати за землю.***

1. Платники, об'єкт та база оподаткування платою за землю

Плата за землю - обов'язковий платіж у складі податку на майно, що справляється у формі земельного податку або орендної плати за земельні ділянки державної і комунальної власності за Податковим Кодексом України.

Платниками плати за землю є:

1) платники земельного податку:

- власники земельних ділянок, земельних часток (паїв);
- землекористувачі, яким відповідно до закону надані у користування земельні ділянки державної та комунальної власності на правах постійного користування;

2). платники орендної плати - землекористувачі (орендарі) земельних ділянок державної та комунальної власності на умовах оренди.

Об'єктами оподаткування платою за землю є:

1) об'єкти оподаткування земельним податком:

- земельні ділянки, які перебувають у власності;
- земельні частки (паї), які перебувають у власності;
- земельні ділянки державної та комунальної власності, які перебувають у володінні на праві постійного користування;

2) об'єкти оподаткування орендною платою - земельні ділянки державної та комунальної власності, надані в користування на умовах оренди.

Базою оподаткування є:

1) нормативна грошова оцінка земельної ділянки з урахуванням коефіцієнта індексації, визначеного відповідно до порядку, встановленого цим розділом;

2) площа земельної ділянки, нормативну грошову оцінку якої не проведено.

Рішення рад щодо нормативної грошової оцінки земельних ділянок офіційно оприлюднюється відповідним органом місцевого самоврядування до 15 липня року, що передує бюджетному періоду, в якому планується застосування нормативної грошової оцінки земель або змін (плановий період). В іншому разі норми відповідних рішень застосовуються не раніше початку бюджетного періоду, що настає за плановим періодом.

Від сплати податку звільняються:

1) інваліди першої і другої групи;

2) фізичні особи, які виховують трьох і більше дітей віком до 18 років;

3) пенсіонери (за віком);

4) ветерани війни та прирівняні до них особи;

5) фізичні особи, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи.

Звільнення від сплати податку поширюється на одну земельну ділянку за кожним видом використання у межах граничних норм:

а) для ведення особистого селянського господарства - у розмірі не більш як 2 гектари;

б) для будівництва та обслуговування житлового будинку, господарських будівель і споруд (присадибна ділянка): у селах - не більш як 0,25 гектара, в селищах - не більш як 0,15 гектара, в містах - не більш як 0,10 гектара;

в) для індивідуального дачного будівництва - не більш як 0,10 гектара;

г) для будівництва індивідуальних гаражів - не більш як 0,01 гектара;

д) для ведення садівництва - не більш як 0,12 гектара.

Від сплати земельного податку звільняються підприємства – юридичні особи, а саме:

1) санаторно-курортні та оздоровчі заклади громадських організацій інвалідів, реабілітаційні установи громадських організацій інвалідів;

2) громадські організації інвалідів України, підприємства та організації, які засновані громадськими організаціями інвалідів та спілками громадських організацій інвалідів і є їх повною власністю, де протягом попереднього календарного місяця кількість інвалідів, які мають там основне місце роботи, становить не менш як 50% середньооблікової чисельності штатних працівників облікового складу за умови, що фонд оплати праці таких інвалідів становить протягом звітного періоду не менш як 25% суми загальних витрат на оплату праці.

3) бази олімпійської та паралімпійської підготовки, перелік яких затверджується Кабінетом Міністрів України.

2. Порядок обчислення, звітності і обліку плати за землю

Ставка податку за земельні ділянки, у тому числі право на які фізичні особи мають як власники земельних часток (паїв), нормативну грошову оцінку яких проведено, встановлюється у розмірі не більше 3 відсотків від їх нормативної грошової оцінки, для земель загального користування - не більше 1 відсотка від їх нормативної грошової оцінки, для сільськогосподарських угідь - не менше 0,3 відсотка та не більше 1 відсотка від їх нормативної грошової оцінки, а для лісових земель - не більше 0,1 відсотка від їх нормативної грошової оцінки.

Ставка податку встановлюється у розмірі не більше 12 відсотків від їх нормативної грошової оцінки за земельні ділянки, які перебувають у постійному користуванні суб'єктів господарювання (крім державної та комунальної форм власності).

Базовим податковим (звітним) періодом для плати за землю є календарний рік.

Підставою для нарахування земельного податку є:

- а) дані державного земельного кадастру;
- б) дані Державного реєстру речових прав на нерухоме майно;
- в) дані державних актів, якими посвідчено право власності або право постійного користування земельною ділянкою (державні акти на землю);
- г) дані сертифікатів на право на земельні частки (паї);
- г) рішення органу місцевого самоврядування про виділення земельних ділянок у натурі (на місцевості) власникам земельних часток (паїв);
- д) дані інших правовстановлюючих документів, якими посвідчується право власності або право користування земельною ділянкою, право на земельні частки (паї);

Нарахування фізичним особам сум податку проводиться контролюючими органами, які видають платникові до 1 липня поточного року податкове повідомлення-рішення про внесення податку.

У разі переходу права власності на земельну ділянку від одного власника до іншого протягом календарного року податок сплачується попереднім власником за період з 1 січня цього року до початку того місяця, в якому він втратив право власності на зазначену земельну ділянку.

Податок фізичними особами сплачується протягом 60 днів з дня вручення податкового повідомлення-рішення.

Платники плати за землю (крім фізичних осіб) самостійно обчислюють суму податку щороку станом на 1 січня і не пізніше 20 лютого поточного року подають відповідному контролюючому органу за місцезнаходженням земельної ділянки податкову декларацію на поточний рік з розбивкою річної суми рівними частками за місяцями.

Форма податкової декларації з плати за землю (земельний податок та/або орендна плата за земельні ділянки державної або комунальної власності) містить 3 розділи: розрахунок суми земельного податку, розрахунок суми орендної плати та загальний розрахунок податкового зобов'язання.

Розділ І. Розрахунок суми земельного податку. Для розрахунку суми земельного податку потрібні встановити категорію земельних ділянок,

надати документи, які засвідчують/ підтверджують право власності/ користування, підтвердження державній реєстрації прав власності/ користування (у разі наявності), кадастрового номеру земельної ділянки (у разі наявності). Річна сума земельного податку розраховується множенням ставки податку (%) на площу земельної ділянки, нормативну грошову оцінку одиниці площі земельної ділянки (грн.) (нормативній грошовій оцінці одиниці площі ріллі по Автономній Республіці Крим або по області (грн). Одиниці виміру: гектари – з чотирма десятковими знаками; кв. м – з двома десятковими знаками; гривні – з двома десятковими знаками.

Розділ II. Розрахунок суми орендної плати Для розрахунку суми земельного податку потрібні встановити категорію земельних ділянок, надати документи, які засвідчують/підтверджують право оренди земельної ділянки (договір оренди), підтвердження державної реєстрації прав оренди земельної ділянки, кадастрового номеру земельної ділянки (у разі наявності). Річна сума орендної плати розраховується множенням розміру орендної плати (%) на площу земельної ділянки, нормативну грошову оцінку одиниці площі земельної ділянки (грн.).

Розділ III. Розрахунок податкового зобов'язання. Вказується сума зобов'язання, що підлягає сплаті за даними платника, а саме річна сума та по місяцям календарного року. Одиниця виміру: гривні – з двома десятковими знаками.

Бухгалтерський облік операцій щодо земельного податку наведено в табл. 5.5.

Таблиця 5.5

Відображення в обліку нарахування та сплати земельного податку

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
		Дебет	Кредит
1.	Нараховано плату за землю	91,92,93,94	641/ Плата за землю
2.	Перераховано плату за землю	641/ плата за землю	311

Питання для самоконтролю:

1. Проаналізуйте об'єкт та базу оподаткування платою за землю.
2. Хто є платниками плати за землю?
3. Назвіть фізичних та юридичних осіб, які звільняються від плати за землю.
4. Проаналізуйте порядок обчислення плати за землю.
5. Охарактеризуйте порядок відображення в обліку та звітність за платою за землю.

Список рекомендованої літератури

1. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» № 996 від 16.07.1999р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>
2. Закон України «Про електронні документи та електронний документообіг» № 851-IV від 22.05.2003р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/851-15#Text>
3. Закон України «Про електронну ідентифікацію та електронні довірчі послуги» № 2155-VIII від 05.10.2017р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2155-19#Text>
4. Закон України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» №2464-VI від 08.07.2012р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2464-17#Text>
5. Коптева Г.М. Облік і звітність в оподаткуванні: навч. посібник / Г.М. Коптева: Нац.техн.ун-т «Харків. політехн. ін.-т». Харків: Підручник НТУ «ХПІ», 2018. 493с.
6. Кузь В.І. Податкова система: навч. посіб. Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Ю.Федьковича, 2022. 240с.
7. Куцик П.О., Полянська О.А. Облік і звітність в оподаткуванні: навчальний посібник. Львів: Видавництво Львівського торговельно-економічного університету, 2017. 508с.
8. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», затверджене наказом Міністерства фінансів України №73 від 07.02.2013 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text>
9. Матюха М.М. Облік і звітність в оподаткуванні: опорний конспект лекцій / М.М.Матюха. К.: ДП «Вид. дім «Персонал», 2018. 220с.
10. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 «Дохід», затверджене наказом Міністерства фінансів України №290 від 29.11.1999 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0860-99#Text>
11. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати», затверджене наказом Міністерства фінансів України №318 від 31.12.1999 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00#Text>
12. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 17 «Податок на прибуток», затверджене наказом Міністерства фінансів України №353 від 28.12.2000 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z0047-01#Text>
13. Облік і звітність в оподаткуванні: навчальний посібник для студентів закладів вищої освіти спеціальності 071 «Облік і

- оподаткування» / М.Т.Теловата, В.П. Пантелеєв, К.В. Безверхий, О.О. Григоревська, С.І. Ковач, О.А.Юрченко. К.: НАСОНА, 2019. 506с.
14. Податкова система: конспект лекцій [Електронний ресурс]: навч. посіб.; уклад. Гречко А.В. К.: КПП ім. Ігоря Сікорського, 2022. 119с.
15. Податкова система: Навчальний посібник / [Волохова І.С., Дубовик О.Ю., Слатвінська М.О.]; за заг. ред. І.С.Волохової, О.Ю.Дубовик. Харків.: Видавництво «Діса плюс», 2019. 402с.
16. Податковий кодекс України № 2755- VI від 02.12.2010 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>
17. Положення про Держану податкову службу України: Постанова Кабінету Міністрів України від 06.03.2019. № 227. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/227-2019-%D0%BF#Text>
18. Положення (стандарти) бухгалтерського обліку, затверджені наказами Міністерства фінансів України URL: <http://zakon.rada.gov.ua>.
19. Про затвердження форм податкових декларацій платника єдиного податку: наказ Міністерства фінансів України №1688 від 21 грудня 2011 р. URL: https://zakononline.com.ua/documents/show/331750_626758
20. Томнюк Т.Л. Податкова система: навчальний посібник. Чернівці: ЧТЕІ ДТЕУ, 2022. 324с.

Облік і звітність в оподаткуванні [Текст]: конспект лекцій для здобувачів освітньо-професійного ступеня фаховий молодший бакалавр галузі знань 07 Управління та адміністрування спеціальності 071 Облік і оподаткування денної та заочної форм здобуття освіти / уклад. Альона Дацюк – Ковель: ВСП «КПЕФК ЛНТУ», 2025. – 88 с.

ВСП «КПЕФК ЛНТУ»
45000 м. Ковель, вул. Заводська, 23
Друк – ВСП «КПЕФК ЛНТУ»